

Značaj Svjetske trgovinske organizacije za proces liberalizacije svjetskog tržišta poljoprivrednih proizvoda

Đaković, Jasmina

Master's thesis / Diplomski rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:919336>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

1. UVOD

Tema ovog diplomskog rada je značaj Svjetske trgovinske organizacije (World Trade Organization – WTO) za proces liberalizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda. Naime, WTO je organizacija koja ima veliku ulogu u međunarodnoj trgovini i u ovom radu će se nastojati prikazati važnost i uloga te organizacije.

Međunarodna vanjska trgovina podrazumijeva razmjenu raznih vrsta dobara između neke zemlje i inozemstva i pri tome je potrebno uspostaviti nekakvu vrstu zaštite kako se ne bi naškodilo domaćoj proizvodnji i domaćem gospodarstvu te kako bi svi imali nekakve koristi od međusobne razmjene. Upravo zato je će se u prvom dijelu ovog rada reći ponešto o vanjskoj trgovini kako bi se dobio uvid u glavnu bit ovog rada, a to je uloga i važnost WTO-a.

Svrha ovog rada je prikazati na koji način je došlo do stvaranja Svjetske trgovinske organizacije te s kojom je namjerom ta organizacija stvorena, a koja je njezina uloga danas u sastavu vanjske trgovine. Naime, WTO je imala dug i turbulentan razvojni put. Njezino osnivanje protezalo se kroz dugi period. Budući da je njezino osnivanje u početku bilo neostvarivo, osnovan je GATT (Opći sporazum o carinama i cijenama) da bi 1995. godine napokon došlo do osnivanja Svjetske trgovinske organizacije. U središnjem dijelu ovog rada prikazan je razvojni put WTO-a te njezina organizacijska struktura i ustroj. Isto tako, u tom dijelu može se vidjeti i uloga WTO-a u gospodarstvu Republike Hrvatske. Naime, Hrvatska postaje punopravna članica WTO-a 30. 11. 2000. godine kao 139 zemlja članica. Od tada je došlo do nekih promjena u njezinu gospodarstvu, a o više o tom utjecaju također se može pročitati u ovom radu.

U završnom dijelu rada govori se o trgovinskoj politici WTO-a, odnosno o trgovinskim zaštitnim mjerama. U RH trgovinske zaštitne politike su se primjenjivale u skladu sa Zakonom o trgovini, a ulaskom u EU primjenjuje se zajednička trgovinska politika Europske unije na tržištu zemlje izvoza. Isto tako u ovom dijelu govori se o uvozu i izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te o najvećim proizvođačima i njihovom profitu.

2. MATERIJAL I METODE

Tema ovog diplomskog rada je Značaj Svjetske trgovinske organizacije za proces liberalizacije svjetskog tržišta poljoprivrednih proizvoda, a cilj je istražiti značaj, strukturu, norme i pravila kojima Svjetska trgovinska organizacija uređuje tržište poljoprivrednih proizvoda svojih članica.

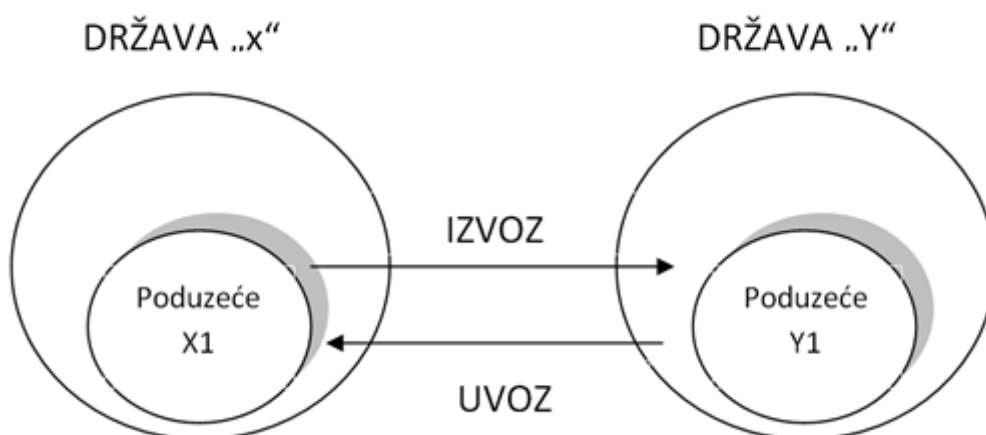
Izvori korišteni u radu su internet te stručna literatura vezana za temu diplomskog rada.

Metode korištene u radu su pregled i analiza literaturnih podataka, komparacija, kompilacija, sinteza dobivenih podataka, indukcija, dedukcija te statističko-matematičke metode.

3. VANJSKA TRGOVINA

Vanjskom trgovinom nazivamo cjelokupnu razmjenu robe i usluga između neke zemlje i inozemstva. Ponekad se shvaća uže pa se pod vanjskom trgovinom podrazumijeva samo robna razmjena s inozemstvom. Tada se razmjena usluga često naziva i nevidljiva razmjena¹.

Međutim, na vanjsku trgovinu može se gledati i sa drugačijeg aspekta. Naime, vanjska trgovina je jedinstvena djelatnost, tj. ona je proširenje unutrašnje trgovine. Može se definirati kao razmjena roba između gospodarskih subjekata različitih zemalja budući da se glavni vanjskotrgovinski odnosi zbivaju između subjekata jedne zemlje (koja je izvoznik) i druge zemlje (koja je uvoznik) što se može i slikovito prikazati.

Slika 1 Vanjskotrgovinski odnos između poduzeća dviju država

Izvor: Ljubomir B., Marijanović G. (1998) Međunarodna ekonomija, Ekonomski fakultet u Osijeku

Znanost koja se bavi proučavanjem razloga zbog kojih dolazi do međunarodne razmjene, odnosno do vanjske trgovine naziva se teorija vanjske trgovine. Ona daje odgovore na različita pitanja koja se tiču postojanja vanjske trgovine, uvjetima razmjene dobara između država, cijenama i količinama po kojima se vrši razmjena te brojna druga pitanja.

¹ Matić, B. (2004) Međunarodno poslovanje. Zagreb: Sinergija

3.1. Nastanak i razvoj vanjske trgovine

Do vanjske trgovine dolazi prvenstveno iz razloga što niti jedna država nije toliko velika niti raspolaže svim potrebnim vrstama i količinama prirodnih bogatstava da ne bi imala potrebe trgovati sa ostatkom svijeta, odnosno s drugim državama. Drugačije rečeno, malo je država koje su same sebi dovoljne.

Krajnji cilj svake zemlje je da se njezina raspoloživa bogatstva iskorištavaju što uspješnije te da se tako poveća i proizvodnja, zaposlenost i ukupan standard stanovnika. Uključivanjem u vanjsku trgovinu želi se postići da država i svi njezini stanovnici imaju veći životni standard nego što bi ga imali bez te trgovine. To je moguće postići onda kad se cijeli gospodarski sustav postavi tako da trgovina sa svijetom dovodi do specijalizacije u proizvodnji i izvozu one robe i pružanju onih usluga koje zemlja proizvodi relativno jeftinije od drugih².

Kroz povijesni pregled gospodarskog razvoja jasno je da su najrazvijenije zemlje i zemlje koje se danas najbrže razvijaju, upravo one koje su se specijalizirale u proizvodnji te one koje su bile otvorenije inozemnoj konkurenciji i koje su puno trgovale sa svijetom.

Gledajući razvoj teorija vanjske trgovine vidi se koliko su one dobivale na važnosti tokom vremena. Naime, još u razdoblju klasicizma, te teorije su objašnjavale zašto je korisno trgovati s drugim zemljama te koja će se roba uvoziti, a koja izvoziti. Najstarija gledišta na vanjsku trgovinu sežu još iz doba merkantilizma. Zatim slijedi Smithova teorija apsolutnih prednosti, te Richardova teorija komparativnih prednosti. Te dvije teorije su nadopunili Hecksher i Ohlin i one pripadaju tzv. klasičnim teorijama vanjske trgovine.

Daljnijim razvojem i napretkom nisu zanemarena otkrića i zaključci doneseni u prošlom razdoblju. Naime, sve suvremene teorije vanjske trgovine prihvaćaju načelo komparativnih troškova iz razloga što je to načelo logično.

Međutim, zbunjujuća činjenica je bila ta što se trgovina u stvarnosti nije odvijala u skladu sa zaključcima tradicionalnih teorija. Tradicionalne teorije su tvrdile da se komparativne prednosti temelje na razlikama u troškovima proizvodnje. No, to nije bilo točno stoga su suvremene teorije pokušale objasniti i obuhvatiti što više stvarnih čimbenika koji određuju bitne uvjete proizvodnje i razmjene.

² Matić, B. (2004) Međunarodno poslovanje. Zagreb: Sinergija

Jedna od suvremenih teorija vanjske trgovine je teorija ekonomije obujma proizvodnje koja objašnjava zakon opadajućih troškova i rastućih prinosa na način da tvrdi da će proizvođači povećavati svoju proizvodnju sve dok to povećanje smanjuje prosječne troškove. U tom slučaju se javlja problem prodaje jer je domaće tržište maleno i ne može „progutati” tako velike količine robe. Izlaz i rješenje problema je u plasmanu robe na tržišta drugih zemalja³.

Postoje i druge suvremene teorije kao što su Linderova teorija koji tvrdi da se proizvodi ne mogu tretirati na isti način te ih on dijeli u dvije skupine: sirovine i industrijske proizvode. On tvrdi da je trgovina tim dvjema skupinama proizvoda različita i da ih treba odvojeno promatrati. Osim Linderove teorije, postoji i teorija životnog ciklusa proizvoda koju je formulirao Vernon. On tvrdi da proizvodi trebaju proći kroz tri faze razvoja: 1) stvaranje proizvoda i plasman na domaće tržište, 2) sazrijevanje proizvoda, 3) faza standardnog proizvoda, odnosno seljenje proizvoda u inozemne podružnice.

Sve te teorije pokazuju kako je vanjska trgovina bitna za razvoj i za daljnji napredak svake zemlje pa tako i cjelokupnog stanovništva budući da se na taj način mogu najbolje zadovoljiti potrebe stanovnika svake zemlje. Naime, države nisu samodostatne i upravo zbog toga im je vanjska trgovina posebno važna kako bi si mogli priuštiti dobra i usluge koje sami ne mogu proizvesti/pružiti ili su neefikasni u njihovoj proizvodnji. Nadalje, kako bi se vanjska trgovina mogla odvijati na najbolji mogući način počela se provoditi i vanjskotrgovinska politika i stvarati različite organizacije koje potpomažu uspješnost vanjske trgovine.

3.2. Međunarodne organizacije

Vanjskotrgovinske politike su ozbiljno narušile svjetski trgovinski i organizacijski sustav bez obzira što su dovele do oporavka nacionalnih privreda u razdoblju Velike gospodarske krize 1929.-1932. godine. Opći zaključak koji je donesen nakon Drugog svjetskog rata kada je sustav praktički potpuno uništen, bio je da zemlje moraju surađivati i na političkom i na gospodarskom planu. Kao odraz tog razmišljanja stvorena je Organizacija ujedinjenih naroda te novi svjetski gospodarski sustav Bretton-wodski sustav.

³ Matic, B. (2004) Međunarodno poslovanje. Zagreb: Sinergija

Prva organizacija iz tog sustava bila je Međunarodni monetarni fond. Uloga MMF-a bila je da pribavi sredstva i osmisli načine i mehanizme za obnovu i održanje sustava stabilnih deviznih tečajeva valuta zemalja članica, te da donosi opća pravila za njihovu korekciju i stvara uvjete za obnovu konvertibilnosti nacionalnih valuta članica. Druga organizacija je Međunarodna banka za obnovu i razvoj (ili Svjetska banka) koja je trebala osmisliti načine i pribaviti dugoročna sredstva za brzu poslijeratnu obnovu. Djeluje kao zajmodavac, jamac i organizator velikih razvojnih projekata, a zahvaljujući visokom kreditnom ugledu u stanju je relativno jeftino pribavljati dodatna sredstva i odobravati vrlo povoljne kredite⁴.

Zadnja organizacija je trebala postupno otkloniti prohibitivna i općeprisutna ograničenja koja su drastično smanjila međunarodnu trgovinu te efikasno spriječiti njihovu obnovu. Trebala je obnoviti sustav multilateralne trgovine te iznaći mehanizme za trajni proces njihove liberalizacije. U početku je osnivanje Međunarodne trgovinske organizacije bilo neostvarivo, te je stvoren GATT koji kasnije prelazi u Svjetsku trgovinsku organizaciju koja je danas na snazi i igra važnu ulogu u liberalizaciji trgovine velikog broja zemalja.

3.3. Teorija vanjskotrgovinske politike

Praksa sve više pokazuje kako se međunarodna ekonomska razmjena sve više ograničava i to na različite načine. To ograničavanje se opravdava sa različitim razlozima o potrebi zaštite domaćih sektora privrede, a time i domaće zaposlenosti. Svaka zemlja iz tog razloga ima neku zaštitnu politiku kojoj je svrha stvaranje razlike između relativnih cijena roba na domaćem i svjetskom tržištu. Zaštitnom se politikom ograničava sloboda kretanja tijekomova u međunarodnoj ekonomskoj razmjeni. Te mjere mogu djelovati:

- 1) mehanizmom cijena (carine, prelevmani, avansi),
- 2) ograničavanjem količina (kontigenti, kvote),
- 3) deviznim ograničenjima.⁵

Sve ove mjere mogu se koristiti kao sredstva zaštite domaće privrede, a najpoznatije mjere su antidampinške mjere o kojima će više biti rečeno u nastavku.

⁴ Matić, B. (2004) Međunarodno poslovanje. Zagreb: Sinergija

⁵ Babić M., Babić A. (2003) Međunarodna ekonomija, Zagreb: Tisak

4. WTO – SVJETSKA TRGOVINSKA ORGANIZACIJA

Svjetska trgovinska organizacija je međunarodna organizacija koja predstavlja institucijski i pravni okvir multilateralnog trgovinskog sustava u područjima carina i trgovine robama, uslugama i intelektualnim vlasništvom. Djeluje u sferi stvaranja pravila međunarodne trgovine, koji su dogovoreni WTO sporazumima s ciljem olakšavanja trgovine između država članica, zatim osigurava, putem pregovora između članica, daljnje procese liberalizacije trgovine te nastoji stvoriti nepristrani sustav, putem kojeg bi se uspješno rješavali nastali trgovinski sporovi⁶.

Djelovanje WTO-a tijekom godina potaknulo je snažan razvoj međunarodne razmjene. Stvorila je multilateralna i druga pravila ponašanja pri razmjeni te na taj način utječe na svoje članice prilikom provođenja njihove trgovinske politike. WTO je jedino mjesto na kojem se pregovara o svim pitanjima vezanim za liberalizaciju, a ujedno je i arbitar, odnosno posreduje u svim trgovinskim sporovima između članica.

4.1. Nastanak WTO-a

Krajem Drugog svjetskog rata javljaju se rasprave oko potrebe ustroja novog međunarodnog sustava. U predratnom razdoblju, nacionalni sustavi pojedinih zemalja bili su obilježeni visokim stupnjem intervencionizma države i vlade pojedinih država su nastojale postići ekonomsku ravnotežu, smanjiti zaposlenost te neutralizirati utjecaje izvana. U poslijeratnom vremenu svijet je bio suočen s velikim preprekama, a međunarodna razmjena bila je na izrazito niskoj razini. Razvijene zemlje su počele izražavati potrebu za unapređenjem uvjeta međunarodne razmjene i javlja se potreba za institucijskim povezivanjem svjetske zajednice u okviru novog ekonomskog sustava.

Dva kreatora međunarodnog monetarnog sustava, J. M. Keynes i H. D. White iznose dva međusobno oprečna gledišta novog međunarodnog ekonomskog sustava u kojima se načelna razmišljanja po pitanju nekih osnovnih modaliteta upravljanja međunarodnim novčanim tokovima razlikuju.

⁶ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

Na osnovi ta dva prijedloga, donešen je anglo-američki plan koji je usvojen na međunarodnoj monetarnoj konferenciji u Bretton-Woodsu, koja je održavana na poticaj Organizacije ujedinjenih naroda.

Formalno utemeljenje WTO proizlazi iz Urugvajске runde koja je uspješno okončana Ministarskom konferencijom u Marakešu (Maroko) 1994. godine. Deklaracijom iz Marakeša od 15. travnja 1994. godine utemeljena je WTO kao međunarodna organizacija koja je u svoju strukturu ugradila dotadašnji Opći sporazum o carinama i trgovini, ali je svoju nadležnost proširila na dva druga nova područja – trgovinu uslugama (GATS) i intelektualno vlasništvo (TRIPS).

Svjetska trgovinska organizacija (engl. World Trade Organization; franc. Organisation mondiale du commerce; Organización Mundial del Comercio) je međunarodna organizacija koja predstavlja institucionalni i pravni okvir multilateralnog trgovinskog sustava u područjima carina i trgovine robama, uslugama i intelektualnom vlasništvu. Osnovana je i službeno je otpočela s radom 1. siječnja 1995. godine.

Sjedište Organizacije je u Ženevi (Švicarska), a ukupno broji 153 država članica. Generalni direktor organizacije je Pascal Lamy (od 2005.).

Republika Hrvatska je članica WTO od 30. studenog 2000. godine.

4.2. Bretton-Woodska konferencija

Bretton-Woodskim sporazumom potaknuto je osnivanje dvije važne svjetske institucije, Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD). Na tom sastanku se nastojalo ustrojiti novi svjetski trgovinski sustav. Za uspješnu provedbu novog svjetskog trgovinskog sustava trebalo je organizirati tri nove međunarodne institucije: MMF, IBRD i ITO.

Treća organizacija, Međunarodna trgovinska organizacija (ITO) trebala je u prvom redu otkloniti prohibitivna i opće postojeća ograničenja koja su drastično smanjila međunarodnu trgovinu i efikasno sprečavala njihovu obnovu i razvoj.

Ova organizacija trebala je obnoviti sustav multilateralne trgovine i iznaći mehanizme za trajan proces njezine liberalizacije⁷.

Inicijalni nacrt Povelje ITO bio je ambiciozan, nadilazio je pravila svjetske trgovinske discipline budući je predviđao pravila u područjima zapošljavanja, međunarodnih investicija, usluga, restriktivne poslovne prakse.

Usvajanjem i provedbom Bretton-Woodskog sustava međunarodno gospodarstvo je doživjelo snažan razvoj, no bez obzira na to javljaju se nesporazumi. SAD su sve teže održavale sustav od raspadanja. USA i Velika Britanija su pokušavale oživiti nova pravila međunarodne trgovine te nastavljaju razgovore o osnivanju trgovinske organizacije koja bi se brinula o razvoju i djelovanju svjetske trgovine bez obzira što je tu funkciju, prema Bretton-Woodskom sporazumu, trebala obavljati ITO.

Na inicijativu SAD-a, 1946. godine osniva se Pripravni komitent za Konferenciju UN-a o trgovini i zaposlenosti čiji je osnovni zadatak bio da izradi nacrt povelje buduće međunarodne trgovinske organizacije⁸. U tom nacrtu je trebalo potanko razvrstati sva prava i obveze članica, te utvrditi pravila. Tijekom rasprava o organiziranju i djelovanju ITO-a došlo je do poteškoća te osnivanje ITO-a nije dolazilo u obzir.

Na Ženevskom zasjedanju Pripremnog komitenta 1947. godine 27 zemalja članica zasjedanja su vodile bilateralne pregovore o carinskim koncesijama. Rezultati tih pregovora su objedinjeni u okviru Općeg sporazuma o carinama i trgovini (GATT). Bilo je predviđeno da GATT bude na snazi do osnivanja Međunarodne trgovinske organizacije.⁹

4.3. Kronologija - runde pregovora

Dillon runda (1960-1961), Kennedy runda (1964-1967), Tokyo runda (1973-1979) i Urugvajaska runda (1986-1994), pridonijele su postupnom postizanju većeg stupnja liberalizacije trgovine. Nakon osnivanja WTO uslijedile su konferencije u Singapuru, Ženevi, Seattleu, Dohi i Cancunu.

⁷ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

⁸ Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

⁹ Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

4.3.1. Dillon runda pregovora

Dillon runda pregovora sa 23 države, rezultirala je usvajanjem 45,000 tarifnih koncesija, ili sniženja carina, pokrivši tako jednu petinu sveukupne svjetske razmjene. Dogovoreno je prihvaćanje nekih trgovinskih pravila iz nacrtu Povelje ITO. Kombinirani paket trgovinskih pravila i tarifnih koncesija poprimio je oblik Općeg sporazuma o carinama i trgovini. GATT je stupio na snagu u siječnju 1948. godine te su 23 države potpisnice postale formalno ugovorne stranke Općeg sporazuma.

Kennedy runda, nastavlja smanjivanje tarifnih barijera, a u GATT je ugrađen Sporazum o anti-damping mjerama.

4.3.2. Tokyo runda pregovora

Tokyo runda, u kojoj su sudjelovale 103 države, nastavila je daljnju liberalizaciju trgovine. Predstavljala je ujedno ozbiljniji pokušaj reforme trgovinskog sustava i uklanjanja nekarinskih prepreka. Runda je rezultirala smanjenjem carina za trećinu, do razine od 4,7% u prosjeku. Carinska sniženja, raspoređena na razdoblje od osam godina unijela su novi element "harmonizacije", odnosno proporcionalno većeg sniženja u odnosu na veće carine. Rezultat runde je i serija sporazuma o uklanjanju nekarinskih prepreka u nekim novim područjima, kojima su pristupile uglavnom industrijalizirane države stranke GATT. Kako nisu bili prihvaćeni od svih država, neki od ovih sporazuma i nakon iduće runde zadržali su obilježje dobrovoljnih višilateralnih sporazuma.

4.3.3. Urugvajaska runda pregovora

Urugvajaska runda pregovora (1986. – 1994.) o GATT- u rezultirala je Marakeškim sporazumom o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

Urugvajaska runda dopunila je višilateralne ugovore i neke pretvorila u multilateralne, odnosno obvezujuće, te su sporazmi u svega četiri područja, državnih nabavki, trgovini goveđim mesom, i civilnim zrakoplovima te mljekarstvu, zadržali oblik dobrovoljnih višilateralnih trgovinskih sporazuma.

- 1. siječnja 1995. - formalno uspostavljena WTO
- 1. ožujka 1995. - Renato Ruggiero postao je prvi generalni direktor, te započeo svoj četverogodišnji mandat.
- 9. prosinca - 13. prosinca 1996. - prva ministarska konferencija u Singapuru. Singapurska ministarska deklaracija potvrđuje opredjeljenje članica za daljnjom liberalizacijom trgovine uslugama, s posebnim naglaskom na potrebe okončanja pregovora o trgovini telekomunikacijskim, financijskim i uslugama u pomorskom transportu. Deklaracijom je izražena podrška za ugrađivanjem područja investicija i konkurencije u okviru WTO.

Bez namjere prejudiciranja pregovora u tim područjima, uspostavljene su radne skupine za analizu odnosa i međusobnog utjecaja trgovine i investicijskih politika, kako bi se identificirala pitanja koja bi se eventualno ugradila u WTO sporazume. Nadalje, članice su dale poticaj daljnjoj analizi komplementarnosti liberalizacije trgovine, ekonomskog razvitka i zaštite okoliša, te podržale usuglašenu Deklaraciju o trgovini proizvodima informacijskih tehnologija i uključivanje 400 farmaceutskih proizvoda na liste potpuno liberaliziranih proizvoda.

- 18. svibnja - 20. svibnja 1998. - druga ministarska konferencija u Ženevi.

Ministarska konferencija u Ženevi obilježila je 50-godišnjicu postojanja multilateralnog trgovinskog sustava. U tadašnjim uvjetima svjetske ekonomske recesije, Ministarska konferencija revidira doprinos WTO-a svjetskoj ekonomskoj stabilnosti, rastu i zapošljavanju, pokreće posebnim Planom aktivnosti za nerazvijene i male zemlje njihovo snažnije uključivanje u jedinstveni multilateralni trgovinski sustav i usvaja Deklaraciju o globalnoj elektronskoj trgovini (e-commerce).

Glavno vijeće Deklaracijom je zadobilo mandat za izradu sveobuhvatnog radnog programa glede procjene trgovinskih pitanja vezanih uz globalnu elektronsku trgovinu. Deklaracijom se daje podrška daljnjoj praksi neoporezivanja elektronske trgovine, no s otvorenom mogućnošću revizije Deklaracije i njezina proširenja konsenzusom članica, a sukladno napretku, odnosno rezultatima radnog programa.

- 1. rujna 1999. - Mike Moore postao generalni direktor.
- 30. studenog - 3. prosinca 1999. - treća ministarska konferencija u Seattleu (SAD).
- Ministarska konferencija u Seattleu trebala je pokrenuti novu rundu multilateralnih trgovinskih pregovora, ali je doživjela neuspjeh, iz razloga što u pripremnim pregovorima na samoj Konferenciji nije postignuta suglasnost članica o agendi, odnosno područjima nove runde pregovora.
- Konferenciju je popratila atmosfera demonstracija raznih interesnih skupina, što je rezultiralo stvaranjem antiglobalizacijskog pokreta na svjetskoj razini. Izostala je očekivana odluka o pokretanju nove runde pregovora i po prvi put nije donesena ministarska deklaracija.
- 9. studenog - 13. studenog 2001. - četvrtom ministarskom konferencijom u Dohi (država Katar) počinje dohanska runda. Nasuprot Seattleu, Ministarska konferencija u Dohi usvojila je nekoliko značajnih odluka. Pokrenuta je nova runda multilateralnih trgovinskih pregovora, u članstvo su primljene Kina i neovisni carinski teritorij Taiwan, a područja nove runde pregovora proširena su na područja odnosa trgovine i investicija, konkurencije i zaštite okoliša.

Ministarskom deklaracijom usuglašeno je da će nova runda obuhvaćati pregovore u sljedećim područjima: implementacija preuzetih obveza; poljoprivreda – smanjivanje, s intencijom uklanjanja svih izvoznih subvencija, prihvaćajući pregovore o ne-trgovinskim aspektima poljoprivrede; trgovina uslugama; pristup tržištima za nepoljoprivredne proizvode; trgovinska pitanja vezana uz prava intelektualnog vlasništva; državne nabavke; olakšanje trgovine; WTO pravila; poboljšanje i pojašnjenje odredbi za rješavanje sporova; elektronska trgovina; integracija tzv. "malih ekonomija" u WTO sustav; odnos trgovine i transfera tehnologije; trgovina, dugovi i financijske politike; tehnička suradnja; suradnja s nerazvijenim zemljama, i specijalni i diferencijalni tretman.

Stajališta RH na Ministarskoj konferenciji u Dohi iznijeta su na plenarnom zasjedanju Konferencije, te u okviru neformalne konzultativne skupine CEFTA plus te skupine novih članica, na čiju je intervenciju u završnu Deklaraciju ugrađena opaska da se priznaju koncesije koje su nove članice dale u postupku primitka u WTO. Ovo je značajno kako bi se izbjeglo da se u novoj rundi pregovora od tih zemalja traže iste koncesije kao od ostalih članica.

- 11. prosinca 2001. - Kina je postala članicom WTO nakon petnaestogodišnjeg pregovaranja za članstvo (najdulje u GATT-ovoj povijesti).
- 1. siječnja, 2002. - pridruženje Tajvana pod nazivom "Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu".
- 1. rujna 2002. - Supachai Panitchpakdi postao glavni direktor.
- 10. rujna - 14. rujna 2003. peta ministarska konferencija u Cancúnu (Meksiko)

U rujnu 2003. godine održana je u Cancunu, Meksiko, V. Ministarska konferencija u čijem je radu sudjelovala i RH. Glavna zadaća konferencije bila je procjena stanja, odnosno napretka u pregovorima nove runde multilateralnih pregovora i radu koji se odvija u okviru Razvojnog programa iz Dohe te određivanje smjernica za daljnje pregovore.

Republika Hrvatska žali što V. Ministarska konferencija u Cancunu nije uspjela zbog nemogućnosti postizanja dogovora oko konkretnih odluka i Ministarske deklaracije. Dogovor nije postignut zbog nepremostivih razlika između razvijenih i zemalja u razvoju oko ključnih područja pregovora: poljoprivrede, pristupa tržištu industrijskih proizvoda te pokretanja pregovora o Singapurskim temama (područja ulaganja, tržišnog natjecanja, olakšavanja trgovine i transparentnosti u javnim nabavama).

Upravo je sa Singapurskim temama počeo završni dio pregovora iza zatvorenih vrata, a na njima su pregovori i završili da uopće nije pokušano pregovarati oko poljoprivrede ili pristupa tržištu za industrijske proizvode s obzirom da su stavovi članica i dalje ostali nepromijenjeni.

Ministarskom konferencijom 2001. godine u Dohi (Katar) pokrenuta je nova runda multilateralnih trgovinskih pregovora, čime će nadležnost WTO biti dodatno proširena područjima ulaganja i zaštite okoliša (tzv. Singapurska područja).

Tablica 1. Ministarske konferencije WTO-a

Ministarska konferencija	Mjesto održavanja	Datum održavanja	Postignuća
1.	Singapur	09. – 13.12. 1996.	<ul style="list-style-type: none"> - potvrđeno pristajanje uz liberalizaciju trgovine - dogovor o ugrađivanju područja investicija i konkurencije pod nadležnost WTO - uspostavljene radne skupine - podržana Deklaracija o trgovini proizvodima informacijskih tehnologija - u liste liberaliziranih proizvoda uključeno 400 farmaceutskih proizvoda
2.	Ženeva	18. – 20.05. 1998.	<ul style="list-style-type: none"> - zalaže se za novi odnos prema WTO-u, svjetskoj ekonomskoj stabilnosti, gospodarskom rastu i zapošljavanju - potiče se Plan aktivnosti za nerazvijene i male zemlje - usvaja se Deklaracija o globalnoj elektronskoj trgovini (e-commerce)
3.	Seattle (SAD)	30. 11. 1999.	<ul style="list-style-type: none"> - sastanak doživio neuspjeh (nije postignuta suglasnost članica) - prvi put nije donesena ministarska deklaracija
4.	Dohi (Katar)	09. – 13.11. 2001.	<ul style="list-style-type: none"> - nova runda multilateralnih trgovinskih pregovora, - Primljene 2 nove članice (Kina i Taiwan) - vođene rasprave o raznim temama
5.	Cancun (Meksiko)	10. – 14.09. 2003.	<ul style="list-style-type: none"> - prvi put prisustvuje RH - sastanak nije uspio
6.	Hong-Kong	12.- 18. 12. 2005.	<ul style="list-style-type: none"> - nastavak rundi iz Dohe (Razvojna agenda iz Dohe) - dogovor oko izvoznih subvencija - cilj: smanjiti trgovinske barijere

Izvor: Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i rad

4.4. GATT

Konvencija koja je obuhvaćala nova pravila ponašanja u međunarodnoj trgovini ponuđena je 1946. godine i njome se nastojalo stvoriti novi svjetski trgovinski sustav. Međutim, nakon dugotrajnih i mukotrpnih pregovora, Havanska povelja je odbačena. Za stupanje na snagu Havanske povelje bilo je potrebno 20 ratifikacija od strane država potpisnica Konvencije. Međutim, sve učesnice su čekale da SAD prve ratificiraju Konvenciju kao njen inicijator¹⁰. No, bez obzira na formalno odbacivanje, Havanska povelja je imala rješenja koja su kasnije prihvaćena u načelima liberalizirane trgovine u Općem sporazumu o carinama i trgovini potpisanom u Ženevi 30. 10. 1947. godine¹¹.

GATT je međunarodni ugovor koji regulira oblast međudržavne trgovinske suradnje. On je trebao biti privremeni međunarodni sporazum koji bi bio na snazi do nastanka Međunarodne trgovinske organizacije, a vrijedio je više od 5 desetljeća, sve do nastanka Svjetske trgovinske organizacije¹². GATT je postao formalna osnova te je predstavljao jedini sporazum za daljnje međusobne pregovore o uređivanju trgovinskih odnosa među zemljama. Suština GATT-a je u multilateralnim trgovinskim pregovorima s klauzulom najvećeg povlaštenja, te tarifnim dijelom i potrebom za poštenim ponašanjem u međunarodnim trgovinskim odnosima. Nastoji se zabraniti diskriminacija i izvozne subvencije, smanjiti kvantitativna ograničenja itd.

Organizacija je uspijevala u svojim namjerama te se dalje usmjerila prema skupnim pregovorima članica, pod nazivom „runde“. Održano je ukupno osam „rundi“ pod okriljem GATT-a: Ženeva 1947., Annecy 1949., Torquay 1950., Ženeva 1955. – 1956., Dillon 1961. – 1962., Kenedijeva 1964. – 1967., Tokijska 1973. – 1979., Urugvajaska 1986. – 1994. Procesi liberalizacije unutar svjetske trgovine počeli su nakon prvih održanih sastanaka 1947. godine, kada su ostvarena početna smanjivanja carinskih ograničenja između zemalja članica sastanka.

Svaki od idućih sastanaka donosio je nova smanjivanja carina, a tek na Kenedy rundi je razmatrana i antidampinška procedura. Kao rezultat proistekao je Antidampinški sporazum¹³.

¹⁰ Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

¹¹ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

¹² Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

¹³ Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

Tek se na kraju Urugvajskog sastanka ostvarilo veći dio planiranog međusobnog carinskog sniženja. Poslije Urugvajске runde ostale carine su smanjene ispod 10%, a na red dolaze i problemi trgovine poljoprivrednim proizvodima i proizvodima tekstila i odjeće. Isto tako, pregovara se i o trgovini uslugama.

Nakon 1986. godine trebalo je još sedam godina da sve zainteresirane zemlje međusobno usklade svoje interese. Međusobni ugovori započeti u to vrijeme, završili su tijekom 1994. godine u prihvaćanju i potpisivanjem Finalnog dokumenta od strane dvije trećine država potpisnica u Maroku u gradu Marakešu. Na istoj razini uz prihvaćanje Finalnog dokumenta predstavnici su zaključili da bi bilo poželjno zadržati sjedište WTO u tadašnjem sjedištu GATT-a u Ženevi. Nakon što su sve države učesnice ispunile svoje administrativne obveze, posao je završen i Finalni dokument je stupio na snagu početkom 1995. godine, čime je WTO počela i formalno djelovati¹⁴.

4.5. Organizacijski ustroj WTO-a

Svjetska trgovinska organizacija međunarodna organizacija i kao takva subjekt međunarodnog prava sa statusom pravnog lica. Zemlje članice osnivači najvažniji su čimbenik u djelovanju ove organizacije. Prilikom njezinog osnivanja 01. 01. 1995. godine nazočilo je sedamdeset i šest članica od ukupno sto dvadeset i pet potpisnica GATT sporazuma. WTO je postao međunarodna organizacija, koja je u svoju strukturu ugradila dotadašnji sporazum o carinama i trgovini robama GATT, ali je svoju nadležnost proširila i na dva druga nova područja – trgovinu uslugama i intelektualno vlasništvo¹⁵.

Članica WTO može postati svaka država ili zasebni carinski teritorij koji posjeduje potpunu autonomiju u vođenju svojih vanjskotrgovinskih poslova i u ostalim pitanjima koja su regulirana Sporazumom o WTO-u i drugim multilateralnim trgovinskim sporazumima.

¹⁴ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

¹⁵ Giunio, M. et. al. (1998), Vanjskotrgovinsko, devizno i carinsko poslovanje, Zagreb: Inženjerski biro

Učlanjenjem u WTO pristupanjem Sporazumu o WTO i davanjem Lista koncesija, države postaju punopravne članice WTO-a. Međutim, prije nego što se učlane u WTO države mogu dobiti status promatrača u većini organa WTO, kako bi se na taj način pripremile za preuzimanje svojih članskih prava i obaveza¹⁶.

4.5.1. Organi WTO-a

Organizacijska struktura WTO-a slična je organizacijskoj strukturi tipičnih međuvladinih organizacija. Na čelu organizacije se nalazi Konferencija ministara koja je vrhovni organ WTO-a. Njemu je podređen izvršni organ – Opće vijeće WTO, na koga Konferencija ministara prenosi nadležnosti između sjednica i koji obavlja svakodnevne poslove u radu organizacije.

Izvršavanje odluka i tehničke poslove obavlja administrativni organ – Tajništvo WTO. U cilju boljeg obavljanja djelatnosti i suradnje osnivaju se i pomoćni organi. Ti pomoćni organi mogu svoje nadležnosti prenositi na komitete koji nadziru određenu oblast primjene sporazuma, dok komitete za pojedina pitanja mogu osnivati radne grupe. Na taj način u okviru strukture WTO izdvaja se 5 nivoa. Organi sa nižeg nivoa su podređeni organu sa višeg nivoa.

Tablica 2. Organizacijski nivoi u strukturi WTO

1. nivo	Konferencija ministara (Ministerial Conference)
2. nivo	Opće vijeće/Glavna skupština (The General Council)
3. nivo	Vijeća (Council)
4. nivo	Komitete (Committee)
5. nivo	Radne grupe (Working party)

Izvor: Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

¹⁶ Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

4.5.2. Konferencija ministara WTO

Konferencija ministara je najviši organ WTO-a. Ona, u stvari, predstavlja diplomatsku konferenciju kojoj prisustvuju predstavnici svih članica WTO i koja se održava u redovnim vremenskim intervalima (jednom u dvije godine)¹⁷.

Konferencija ministara sastoji se od predstavnika zemalja članica, koji uz ovlaštenja svojih zemalja odlučuju o svim pitanjima vezanim uz Međunarodne trgovinske sporazume. Pošto je taj organ najviši u hijerarhiji političkog odlučivanja, svako značajnije pitanje iz domene međunarodne trgovine mora doći pred njega¹⁸.

Ovlaštena je da donosi odluke po svim pitanjima iz okvira bilo kojeg od Multilateralnih trgovinskih sporazuma te da obavlja funkcije i poduzima akcije koje su neophodne.

Funkcije Konferencije ministara WTO su sljedeće:

1. Odlučuje o svom sljedećem, redovnom ili izvanrednom zasjedanju,
2. bira časnike koji će predsjedati na sjednicama i radnim tijelima narednih Ministarskih konferencija, za svaku sjednicu posebno
3. usvaja dnevni red za svoje sjednice,
4. obrazuje pomoćne organe i tijela; ovlaštena je i da osniva pomoćne organe,
5. imenuje Generalnog direktora, rukovoditelja Tajništva – administrativnog organa WTO-a,
6. upućuje na pitanja na razmatranje nižim organima,
7. razmatra i usvaja izvještaje o radu nižih organa,
8. donosi odluku o prijemu novih članica u WTO,
9. nadležna je za vanjske odnose organizacije, što podrazumijeva davanje suglasnosti na međunarodne ugovore zaključene sa drugim međunarodnim organizacijama,
10. odlučuje o izmjenama i dopunama Statuta WTO,
11. odlučuje o pridodavanju novih i izbacivanju postojećih Plilateralnih trgovinskih sporazuma iz aneksa 4 uz Sporazum o WTO-u.

¹⁷ Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

¹⁸ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

Sjednice Konferencije ministara uređene su pravilima procedure WTO za sjednice Konferencije ministara. Tim Pravilima je predviđeno da se redovne sjednice održavaju najmanje jednom u dvije godine. Moguće je sazvati i izvanredne sjednice i to u 3 slučaja:

- na inicijativu predsjedajuće Konferencije ministara
- na zahtjev članice WTO koji je podržala većina članica
- po odluci Općeg vijeća WTO.

Obavještenje o sazivanju izvanredne sjednice mora biti dostavljeno svim članicama WTO najkasnije 21 dan prije otvaranja te sjednice¹⁹.

Od osnivanja Svjetske trgovinske organizacije 01. 01. 1995. godine održano je više Ministarskih konferencija na kojim su razmatrana važna trgovinska pitanja i donesene po međunarodni trgovinski sustav važne odluke.

Tijelo za rješavanje sporova (Dispute Settlement Body) zasjeda u obliku, odnosno na razini Glavnog vijeća i sadrži dva pomoćna tijela:

- Skupina stručnjaka za rješavanje sporova (Dispute Settlement Panels of experts) i
- Žalbeno tijelo (Appellate Body).

4.5.3. Glavna skupština

Glavna skupština vrši rutinske radnje usmjerenja i kontrole djelovanja WTO organizacije u vremenu kada ne zasjeda Konferencija ministara. Predstavlja izvršni organ WTO-a. Taj organ se sastoji od predstavnika svih zemalja članica. U sastav Glavne skupštine ulaze stalni predstavnici svih država članica WTO.

Njezin se mandat sastoji od provođenja djelatnosti vezanih uz provedbu multilateralnih i plurilateralnih WTO sporazuma te nadzor.

¹⁹ Bjelić P. (2002) Svjetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

Osim nadzorne zadaće, može preuzeti i neke druge poslove ili zadatke vezane uz poslove koje dnevno obavlja (npr. osnivanje neke radne skupine, izdavanje naloga za vršenje istraživanja ili pojašnjenja nekog problema i sl.)²⁰.

Funkcije Glavne skupštine WTO obuhvaćaju:

- donošenje odluka između dvije sjednice Ministarstva konferencije u okviru smjernica najvišeg organa;
- izvršavanje zadataka koje mu povjeri Ministarska konferencija;
- biranje časnika;
- usvajanje pravila procedure koja reguliraju rad Glavne skupštine;
- osnivanje pomoćnih organa;
- koordiniranje rada i upućivanje zadataka nižim, pomoćnim organima;
- usvajanje izvještaja o radu Organizacije;
- primanje izvještaja od Tajništva WTO-a;
- odlučivanje o godišnjem budžetu WTO;
- donošenje odluke o procesu prijema novih članica u Organizaciju;
- pripremanje sjednica Ministarstva konferencije;
- donošenje smjernica o prijemu i rasporedu osoblja WTO²¹.

Glavna skupština se sastaje po potrebi i radi preuzimanja nadležnosti Organa za rješavanje sporova čije je postojanje regulirano Dogovorom o rješavanju sporova. Sastaje se i radi preuzimanja nadležnosti Organa za ispitivanje trgovinskih politika čije je postojanje predviđeno Mehanizmom ispitivanja trgovinskih politika. Pod upravom Glavne skupštine djeluju i vijeća preko kojih vrši uobičajene dnevne poslove iz domene djelovanja WTO.

Sastoje se od predstavnika svih članica, nadležna su za pitanja iz pripadajućih im sporazuma, sadrže pomoćna tijela, odbore i radne skupine, koja su tijela četvrte razine, također sastavljena od predstavnika svih članica.

²⁰ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

²¹ Bjelić P. (2002) Svjetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

Postoje tri vijeća:

- Vijeće za trgovinu robama (Goods Council),
 - Vijeće za trgovinu uslugama (Services Council),
 - Vijeće za trgovinska pitanja vezana uz intelektualno vlasništvo (TRIPS Council).
1. Vijeće za trgovinu robama (Council for Trade in Goods) – djeluje dnevno, rješavajući sve probleme vezane uz pravilno djelovanje multilateralnih sporazuma. Nadležno je za nadgledanje djelovanja Odbora za pristup tržištu, za poljoprivredu, sanitarne i fitosanitarne mjere, investicijske mjere vezane uz trgovinu, pravila o podrijetlu robe, subvencije ili kompenzacijske mjere, određivanje carinskih vrijednosti, antidampinšku praksu, licenciranje uvoza itd.
 2. Vijeće za trgovinu uslugama (Council of Trade in Services) – nadgleda provođenje GATS sporazuma (Općih sporazuma o trgovini uslugama). Pod nadzorom vijeća djeluje više djelatnih skupina, kao što su: Skupina za temeljne telekomunikacije, Pregovaračka skupina za usluge pomorskog prijevoza, Odbor za financijske usluge, Radna grupa za profesionalne usluge itd.
 3. Vijeće za prava intelektualnog vlasništva, ako su u domeni trgovine (Council for Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) – kontrolira djelovanje o primjeni Sporazuma TRIPS (Ugovora o trgovinskim aspektima intelektualnog vlasništva), koji sadrži odredbe kojima se regulira nediskriminatorско ponašanje članica i status najpovlaštenije nacije, pri zaštiti intelektualnog vlasništva. Vijeće za provedbu TRIPS nema pod nadzorom nikakve niže odbore²².

²² Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

Odbori i radne skupine unutar Vijeća tijela su četvrte najniže razine organizacijske strukture WTO.

Trgovinski odbori čine najniži organizacijski dio sustava. Organizirani su na četiri načina:

1. prema direktnoj odredbi pojedinog multilateralnog sporazuma
2. uspostavom trgovinskog odbora od strane Trgovinskog vijeća
3. osnivanjem trgovinskog odbora od strane Konferencije ministara
4. osnivanjem trgovinskog odbora prema nekoj odredbi plurilateralnog trgovinskog sporazuma.

Važnije zadaće trgovinskih odbora kreću se u okvirima nadgledanja provođenja dogovorenih multilateralnih ili plurilateralnih sporazuma i posebnih područja rada koja su im određena od strane Glavne skupštine, odnosno trgovinskih vijeća, a koji su u područjima koji proizlaze iz Sporazuma o WTO-u.

4.5.4. Tajništvo WTO-a

Tajništvo WTO-a predstavlja administrativni organ WTO-a i ustrojeno je sa ciljem pružanja pomoći organima i tijelima WTO-a po svim pitanjima oko pregovora ili provedbi postignutih sporazuma. Ono vrši cjelokupni administrativni posao djelovanja WTO-a, u što ulazi posao oko organizacije sastanaka svih vijeća, odbora ili drugih oblika djelovanja WTO-a, zapisnički poslovi i sl.

Tajništvo WTO nalazi se u Ženevi. Sastoji se od ureda Glavnog direktora i četiri ureda zamjenika Glavnog direktora. Broji osoblje od 500 djelatnika i nema funkciju odlučivanja. Osnovna funkcija je pružanje tehničke podrške vijećima, odborima, ministarskim konferencijama, kao i tehničke pomoći zemljama u razvoju, pravne pomoći u postupku rješavanja sporova, te savjeta vladama u postupku pristupanja. Godišnji proračun Tajništva iznosi 117 milijuna švicarskih franaka.

Funkcije koje obavlja su administrativne funkcije u užem smislu (podrazumijevaju omogućavanje normalnog rada samog Tajništva i pripremu sjednica drugih organa Organizacije), koordinacijske funkcije, tehničke funkcije (izrada stručnih elaborata i izvještaja), financijske funkcije (uključen i prijedlog godišnjeg budžeta Organizacije) te reprezentativne funkcije.

Djelovanje Tajništva usmjerava Glavni direktor, koji se bira suglasnošću svih zemalja članica. Glavni direktor vrši svoju dužnost četiri godine, a pomažu mu četiri zamjenika. Tajništvo se sastoji od dvadeset dva odjela kojima rukovode posebni direktori²³. Službenici Tajništva su stalno zaposleni radnici WTO-a, a ne predstavnici država članica WTO-a. Oni svoje dužnosti obavljaju u skladu sa Ugovorom o radu koji su zaključili sa Organizacijom.

Generalnog direktora bira Ministarska konferencija i određuje njegov mandat i pravila službe. On imenuje službenike Tajništva, određuje njihove dužnosti i pravila službe u skladu sa smjernicama koje donosi Ministarska konferencija WTO. Funkcije Tajništva su ujedno i funkcije Generalnog direktora pošto on za ostale organe WTO predstavlja Tajništvo i odgovoran je za njegovo funkcioniranje²⁴.

4.5.5. Neformalne skupine WTO

U kontekstu promicanja svojih interesa, osim nastupajući zasebno, države članice grupiraju se, prema određenim zajedničkim interesima ili sukladno tijeku pregovora, te nastupaju zajednički u okviru nekoliko neformalnih ili konzultativnih skupina.

CAIRNS skupina nastala je pred početak Urugvajске runde kako bi države ojačale svoje pozicije unutar pregovora o liberalizaciji trgovine poljoprivrdnim proizvodima. Grupa je postala važan čimbenik u pregovorima o poljoprivredi.

Stav CAIRNS grupe je da poljoprivreda treba biti liberalizirana. Obuhvaća zemlje s četiri kontinenta, od članica OECD-a do nerazvijenih zemalja. Članice grupe su Argentina, Australija, Brazil, Kanada, Čile, Kolumbija, Fiji, Mađarska, Indonezija, Malezija, Novi Zeland, Paragvaj, Filipini, Tajland i Urugvaj.

²³ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

²⁴ Bjelić P. (2002) Svjetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

EU skupina sljedeća je značajna WTO skupina. Predstavnik EK nastupa u ime 15 država članica EU (osim u području usluga), ali je svaka država zasebno WTO članica.

ASEAN skupina zemalja često nastupa zajednički unutar WTO. Obuhvaća Maleziju, Indoneziju, Singapur, Filipine, Tajland i Brunei.

ACP skupina povremeno nastupa zajednički i obuhvaća određene afričke, karipske i zemlje Tihog oceana.

NAFTA skupina (Kanada, SAD i Meksiko) te

MERCOSUR skupina (Brazil, Argentina, Paragvaj i Urugvaj) ponekad sukladno postojanju zajedničkih interesa iznose jedinstven stav u WTO pregovorima.

Nekadašnja CEFTA plus skupina - iako je većina njenih članica formalno napustila CEFTA-u zbog pridruženja EU, često u promicanju zajedničkih interesa nastupa jedinstveno.

U ovoj neformalnoj skupini nalaze se Poljska, Češka, Mađarska, Slovačka, Slovenija, Bugarska i Rumunjska, Litva, Estonija, Latvija.

RAM - Recently Accepted Members ili Grupa nedavno pridruženih članica odnosi se na grupu zemalja primljenih u WTO neposrdno prije IV. Ministarske konferencije u Dohi, kada je položaj tih zemalja, u koje se ubraja i RH, posebno apostrofirano u čl. 9 Deklaracije iz Dohe.

4.6. Pristupanje i način istupanja iz WTO-a

Svaka suverena zemlja može postati članica WTO-a pod uvjetima da se između nje i WTO ostvari odgovarajući dogovor. Odluku o pristupanju novih članica donosi Konferencija ministara ili Glavna skupština.

Sama procedura prijema se sastoji iz nekoliko faza. Uglavnom se cijela procedura dijeli na tri faze:

1. podnošenje zahtijeva za prijem i osnivanje Radne grupe za prijem (Working Party)
2. pregovori o pravilima i koncesijama; i
3. donošenje nacrtu izvještaja Radne grupe i Protokola o pristupanju, kao i odluke o pristupanju od strane Općeg odbora, odnosno Konferencije Ministara²⁵.

Međutim, detaljnija analiza procesa prijema u WTO je malo složenija i prikazana je u tablici 3. Kao što se može vidjeti, prvo što se događa jest da svaka zemlja kandidat podnosi zahtjev za prijam u članstvo WTO Glavnoj skupštini nakon čega Glavna skupština raspravlja o zahtjevu te osniva Radnu grupu za provjeru navedenih podataka u prijavi i prijem zemlje kandidata.

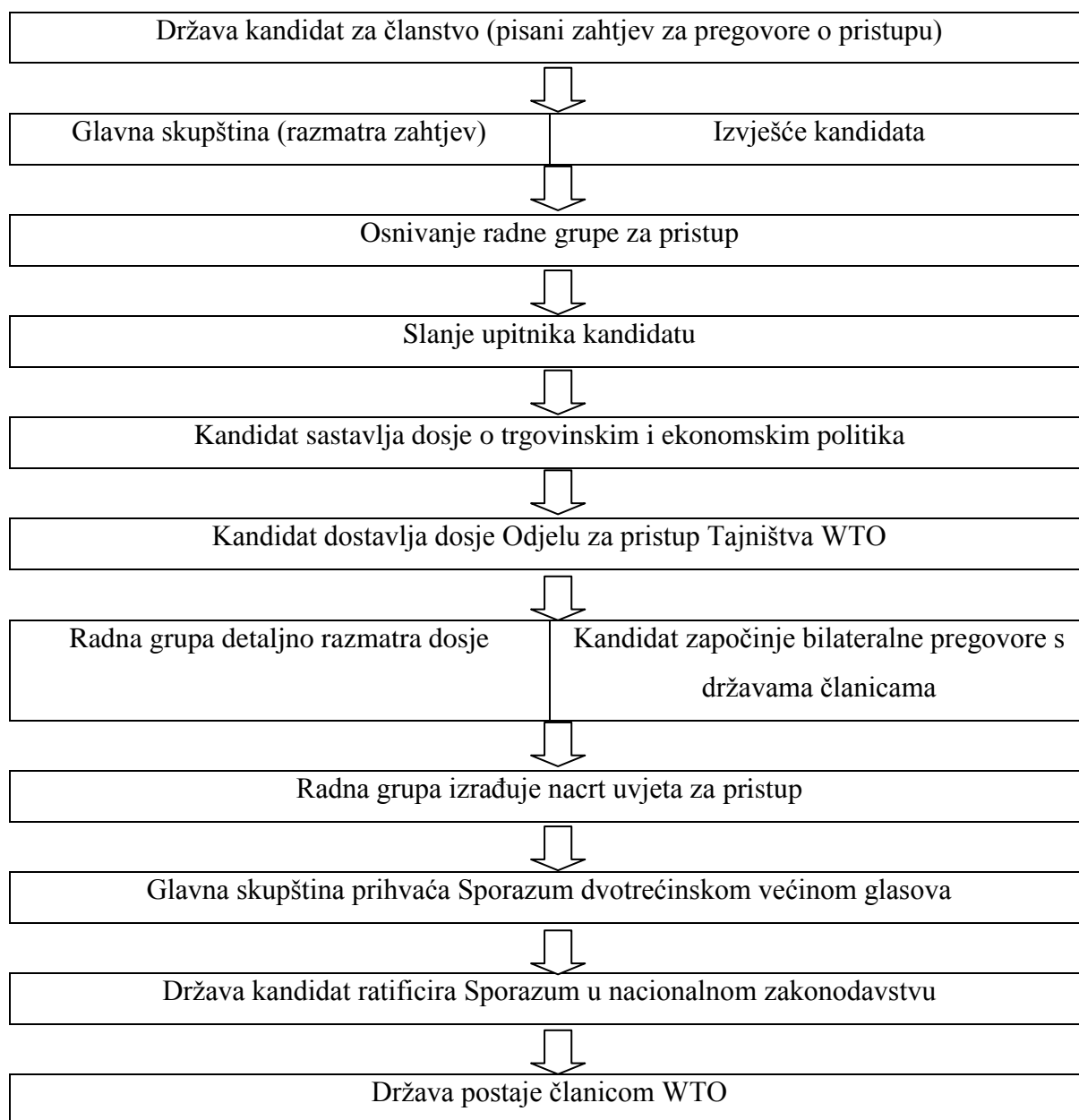
Kandidat zatim podnosi Odjelu za prijam u Tajništvu sve potrebne podatke i informacije koje se odnose o trgovinskim ili gospodarskim politikama, koji bi mogli biti vezani s multilateralnim trgovinskim sporazumima. Radna grupa potom detaljno istražuje prijedlog pristupnog kandidata, dok u isto vrijeme počinje bilateralne pregovore s drugim članicama s ciljem dogovaranja obostrano prihvatljivih ustupaka iz oblasti međusobne trgovinske razmjene.

Potom se sastavljaju uvjeti pristupa za novu članicu, a sačinjeno izvješće Radne grupe, te nacrt sporazuma o pristupanju prosljeđuju se Konferenciji ministara ili Glavnoj skupštini na daljnji postupak usvajanja. Na osnovi tih radnji vrši se priprema nove članice za primanje čiji primitak trebaju članice odobriti dvotrećinskom većinom.

Nakon toga slijedi prihvaćanje odluke u nacionalnom zakonodavnom sustavu zemlje kandidata tj. parlamentu.

²⁵ Bjelić P. (2002) Svetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej

Tablica 3. Postupak pristupanja u članstvo WTO

Izvor: Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

Što se tiče istupanja iz WTO-a to može svaka članica. Također, to je moguće i iz pojedinih multilateralnih sporazuma na točno određeni način, slanjem pismenog podneska Glavnom direktoru WTO-a. Istupanje postaje važeće istekom šest mjeseci po primitku podneska. Istupanje iz plurilateralnih sporazuma uređeno je odnosnim sporazumima²⁶.

²⁶ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci

4.7. Članice WTO

Članice jesu države ili carinski teritoriji (Taiwan) i prema stanju zabilježenom u veljači 2005. godine WTO obuhvaća 148 članica, 32 države i 7 međunarodnih organizacija i institucija imaju status promatrača.

Države promatrači obvezne su, prema pravilima WTO, nakon razdoblja od 5 godina u statusu promatrača, pokrenuti pregovore o pristupanju u punopravno članstvo. U postupku pregovora o članstvu trenutačno je 28 država, među kojima BIH, SiCG, Libanon, Ruska Federacija i dr. Međunarodne organizacije i institucije promatrači jesu UN, UNCTAD, WB, IMF, FAO, WIPO i OECD.

RH je postala članicom WTO 30. studenog 2000. godine. Tijekom posljednjih pet godina, pored RH, šest država, Albanija, Gruzija, Jordan, Litva, Moldova i Oman, postale su članicama, tvoreći RAM skupinu. Osim toga, članovima su postali Kina i Tajvan.

4.8. Politika i način djelovanja WTO-a

WTO je jedna od tri organizacije koje se bave rješavanjem nagomilanih problema koje sa sobom donose globalizacijski procesi te na indirektan način nastoje utjecati na ponašanje onih koji djeluju kroz centre moći i tako smanjiti nestabilnosti i ekonomske i socijalne probleme. Osim WTO-a, tu su Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka.

Naime, problem koji se danas javlja i radi kojeg se javlja potreba za intervencijom jest globalizacija. To je veoma star ekonomski proces, a globalno gospodarstvo se razvija uz snažan rast svjetske proizvodnje i svjetske trgovine.

Globalizacija sa sobom nosi brojne prednosti kao što su veća povezanost zemalja, napredak u području informacija i telekomunikacija, pospješuje razvoj na raznim područjima itd.

Međutim, globalizacija u svjetskim okvirima je proces industrijskih, organizacijskih, upravljačkih te drugih aktivnosti na svjetskom tržištu i, prema mišljenju brojnih autora potencira razvoj velikih transnacionalnih poduzeća koja su nositelji globalizacijskih kretanja. Upravo zbog velikog pritiska globalističkih mjera, ljudsko društvo se nalazi pod snažnim pritiskom brojnih problema i dilema u vezi proizvodnje, trgovine i raspodjele te se sve više nameće potreba za pregovaranjem kapitalističkih, tranzicijskih i zemalja u razvoju.

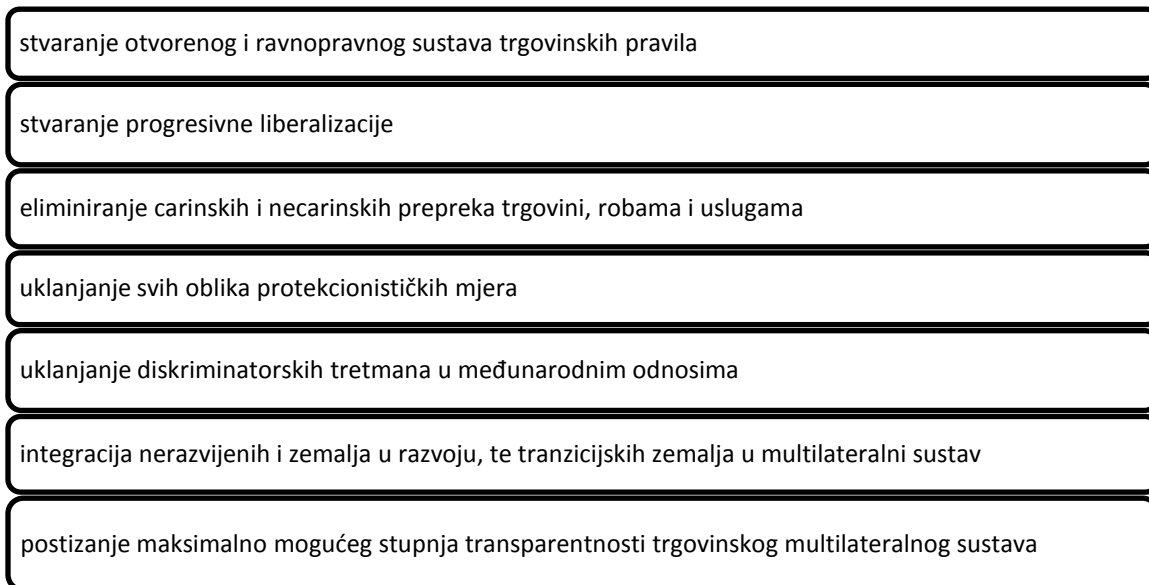
Djelovanje WTO-a još uvijek nema jedinstven stav članica. Naime, jedna grupa članica zastupa mišljenje, da se WTO treba isključivo baviti pitanjima uređenja svjetske trgovine, dok druga grupa članica zastupa mišljenje, da se organizacija WTO treba odrediti i po pitanju inozemnih ulaganja i šire²⁷.

4.8.1. Djelovanje WTO-a

WTO je od početka predodređen djelovati kao institucija koja bi trebala poticati i usmjeravati međunarodnu trgovinsku razmjenu na svjetskoj razini. Svoje djelovanje treba organizirati u okvirima dogovorenih i prihvaćenih multilateralnih i plurilateralnih sporazuma ostvarenih tijekom svih ranijih važećih sporazuma, a posebice onih iz Urugvajске runde²⁸. Ti dogovoreni multilateralni sporazumi u okviru WTO-a su obvezatni za sve članice, dok su plurilateralni sporazumi obvezni samo za članice koje su potpisale odnosne sporazume.

²⁷ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija:Sveučilište u Rijeci

²⁸ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija:Sveučilište u Rijeci

Slika 2. Djelovanje WTO-a

Izvor: Ministarstvo vanjskih i unutarnjih poslova RH, dostupno na: [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-\(wto\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-(wto)/)

WTO je zapravo ustrojen na način da njegova funkcija bude provedba, upravljanje, usmjeravanje te unapređenje ciljeva određenih multilateralnih i plurilateralnih trgovinskih sporazuma.

Postoji pet važnih pravaca djelovanja u WTO sustavu:

- WTO treba postati „forum“ za poticanje daljnjih pregovora o liberalizaciji trgovine u okvirima svjetske trgovine, koja je nadalje u svojoj djelatnosti određena multilateralnim i plurilateralnim sporazumima,
- uspješno provoditi novo dogovoreni Postupak rješavanja sporova, kojim bi se trebalo učinkovitije regulirati i osigurati ponašanje članica, ali i uskladiti odnos članica prema djelovanju WTO,
- što brže prihvatiti dogovoreni mehanizam, kojim bi se vršila učinkovita procjena i daljnje usmjeravanje trgovinskih politika zemalja članica,

- suradnja s Međunarodnim monetarnim fondom i Svjetskom bankom treba postati prioritetna zadaća, posebice pri određivanju ekonomskih politika članica,
- poticati znanstvena i druga istraživanja u cilju izrade specijaliziranih, ali i općih ekonomskih ili financijskih izvješća važnih za provedbu međunarodnih trgovinskih odnosa²⁹.

4.8.2. Ciljevi i načela djelovanja WTO-a

Temeljni cilj WTO je postizanje održivog rasta i razvitka gospodarstava, opće dobrobiti, liberalnog trgovinskog okruženja, te doprinos postizanju bolje suradnje u vođenju svjetske ekonomske politike³⁰. Stoga, djelovanje WTO usredotočeno je na stvaranje: otvorenog i ravnopravnog sustava trgovinskih pravila, progresivne liberalizacije i eliminacije carinskih i necarinskih prepreka trgovini robama i uslugama, uklanjanje svih oblika protekcionističkih mjera i diskriminatornih tretmana u međunarodnim trgovinskim odnosima, integraciju nerazvijenih i zemalja u razvoju, te tranzicijskih zemalja u multilateralni sustav i postizanje maksimalno mogućeg stupnja transparentnosti trgovinskog multilateralnog sustava.

U aktu o osnivanju WTO-a navedeni su sljedeći opći ciljevi i zadaci WTO-a:

- stvaranje i provođenje multilateralnih i općeprihvaćenih pravila kojima se utječe na ponašanje svih zemalja članica u provođenju nacionalnih trgovinskih politika
- stvaranje foruma i mjesta za buduće trgovinske pregovore o liberalizaciji i otvaranju nacionalnih tržišta
- stvaranje međunarodnog sudišta za rješavanje trgovinskih sporova i razlika između zemalja članica
- stvaranje foruma za redovito razmatranje trgovinskih politika zemalja članica³¹.

²⁹ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija:Sveučilište u Rijeci

³⁰ Ministarstvo vanjskih i unutarnjih poslova RH, dostupno na: [http://www.mvep.hr/hr/vanjskapolitika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-\(wto\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjskapolitika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-(wto)/)

³¹ Giunio, M. et. al. (1998), Vanjskotrgovinsko, devizno i carinsko poslovanje, Zagreb: Inženjerski biro

WTO sporazumi sadrže nekoliko osnovnih načela kojima je cilj stvaranje multilateralnog liberalnog trgovinskog sustava i obuhvaćaju:

- Načelo nediskriminacije – osnovno načelo, a osniva se na dvjema kaluzulama:

Princip Najpovlaštenije Nacije - NPN (Most-Favored-Nation / MFN) prema kojem je članica WTO-a obvezna sve ostale članice tretirati kao najpovlašteniju te svim proizvodima iz zemalja članica odobriti tretman jednak najpovoljnijem.

Princip Nacionalnog Tretmana - NT (National Treatment / NT) zabranjuje diskriminaciju između domaće i uvozne robe i usluga³².

- Načelo liberalizacije trgovine, poticanja konkurencije i dodatne pomoći nerazvijenim zemljama može se osigurati obvezom pokretanja novih krugova multilateralnih pregovora za daljnju liberalizaciju trgovine.³³

Što se tiče pojedinih područja, WTO ima sljedeće detaljnije razrađeno značenje:

1. **Trgovina robama** (Opći sporazum o carinama i trgovini – GATT 1994.): u okviru provođenja GATT-a stvaraju se multilateralna pravila trgovanja robama, kojima se stvara liberalni i otvoreni trgovinski sustav unutar kojeg poslovni subjekti zemalja članica mogu međusobno trgovati po uvjetima poštene neiskrivljene konkurencije. Čitavo funkcioniranje GATT-a se zasniva na četiri temeljna i jednostavna načela:

- zaštita domaće proizvodnje dopuštena je samo putem carinskih stopa,
- razina carinske zaštite postupno se smanjuje o čemu zemlje članice preuzimaju konkretne obveze o svom obvezujućem rasporedu najviših mogućih stopa carinske zaštite za pojedinu robu
- carine i druge mjere moraju se provoditi po načelu nediskriminacije između roba podrijetlom iz različitih zemalja članica (tretman najpovlaštenije nacije)

³² Matić, B. (2004) Međunarodno poslovanje. Zagreb: Sinergija

³³ Ministarstvo vanjskih i unutarnjih poslova RH, dostupno na: [http://www.mvep.hr/hr/vanjskapolitika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-\(wto\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjskapolitika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-(wto)/)

- zabrana diskriminacije između uvozne i domaće robe u pogledu primjene nacionalnog poreznog i trgovinskog zakonodavstva (pravilo nacionalnog tretmana uvezene robe)³⁴.
2. **Trgovina uslugama** (Opći sporazum o trgovini uslugama – GATS): temeljni cilj GATS-a jest uspostava pravnog okvira za liberalizaciju trgovine uslugama, a postiže se na način da zemlje članice preuzmu obveze izmjena domaće pravne regulative kojima bi postupno ili potpuno uklonile sve prepreke koje se postavljaju za pružanje usluga u pojedinoj zemlji.
 3. **Intelektualno vlasništvo** (Ugovor o trgovinskim aspektima intelektualnog vlasništva – TRIPS): cilj ugovora TRIPS jest međunarodna zaštita intelektualnog vlasništva, koje uključuje prava umnožavanja, patente, robne i trgovačke znakove te industrijski dizajn. TRIPS propisuje jedinstvene minimalne standarde i razdoblja u kojima jamči zaštitu intelektualnog vlasništva. Od nacionalnih zakonodavstava se zahtijeva da uspostave odgovarajući nadzor nad primjenom mjera za zaštitu intelektualnog vlasništva.

4.9. Sporazum Svjetske trgovinske organizacije o poljoprivredi

Na vanjskoj razini Zajednička poljoprivredna politika danas podliježe pravilima Svjetske trgovinske organizacije, a posebno njezinom Sporazumu o poljoprivredi, koji predviđa program postupne liberalizacije poljoprivredne proizvodnje i trgovine.

4.10. Pravna osnova

U okviru Općeg sporazuma o carinama i trgovini (GATT) potpisanog u Ženevi 1947. i Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (WTO) potpisanog u Marakešu 1994; EU i njezine države članice djeluju u skladu s člankom 207. (zajednička trgovinska politika), sa člancima 217. i 218. (međunarodni sporazumi) UFEU-a.

³⁴Giunio, M. et. al. (1998), Vanjskotrgovinsko, devizno i carinsko poslovanje, Zagreb: Inženjerski biro

4.11. Opći okvir vanjskog aspekta Zajedničke poljoprivredne politike

Na toj pravnoj osnovi cjelokupna Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) od 1995. podliježe propisima Svjetske trgovinske organizacije. Također je osnovano tijelo za rješavanje sporova s obvezujućim postupkom za rješavanje sporova koje prati poštuju li države potpisnice nova multilateralna pravila.

Osim toga, na ZPP utječu priznate poljoprivredne koncesije na koje brojne zemlje imaju pravo u skladu s brojnim multilateralnim i bilateralnim sporazumima (sa zemljama Afrike, Kariba i Pacifika (AKP) te zemljama Mercosura (Mercado Común del Sur), euromediterranskog prostora, s Meksikom, Čileom, itd.) kao i jednostranim odstupanjima u okviru Općeg sustava povlastica (SPG). Ti preferencijalni sporazumi koji objašnjavaju visoku razinu poljoprivrednog uvoza u Europsku uniju iz zemalja u razvoju također moraju biti u skladu s pravilima WTO-a.

4.12. Sporazum Svjetske trgovinske organizacije o poljoprivredi

Opći sporazum o carinama i trgovini (GATT) iz 1947. primjenjivao se i na poljoprivredu, ali samo djelomično, i to tako što su države potpisnice (ili „ugovorne strane”) u praksi isključile taj sektor iz područja primjene načela navedenih u općem ugovoru. Takozvani „urugvajski” krug pregovora započet u Punta del Estu 1986. uključio je taj sektor u multilateralne trgovinske pregovore. Nakon osam godina napornih rasprava, potpisivanjem sporazuma u Marakešu unutar Svjetske trgovinske organizacije uspostavljen je novi multilateralni okvir u cilju postupne liberalizacije poljoprivrede.

Svi sporazumi i memorandumi o suglasnosti WTO-a u vezi s trgovinom robom potpisani 1994., a koji su stupili na snagu 1. siječnja 1995., primjenjuju se na poljoprivredu. Međutim, poljoprivredni sektor poseban je po tome što je uređen posebnim sporazumom o poljoprivredi, čije odredbe imaju veću važnost. Osim toga, neke odredbe Sporazuma o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera (SPS) također se odnose na poljoprivrednu proizvodnju i trgovinu. Kada je riječ o zaštiti zemljopisnih naziva, isto vrijedi i za Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (ADPIC).

Treba istaknuti da je pri provedbi tih sporazuma dopuštena određena fleksibilnost, s jedne strane u korist zemalja u razvoju koje su članice WTO-a (poseban i drugačiji postupak), a s druge strane u korist najslabije razvijenih zemalja te zemalja u razvoju koje su neto uvoznice prehrambenih proizvoda (posebne odredbe).

Na temelju Sporazuma o poljoprivredi, države članice WTO-a zauzele su se za primjenu programa reformi važećih poljoprivrednih politika (za razdoblje od 1995. do 2000. za razvijene zemlje te od 1995. do 2004. za zemlje u razvoju).

Tim su programom određeni propisi na 3 velika područja:

A) Pristup tržištu

Sporazumom o poljoprivredi nastojalo se poboljšati pristup tržištima namećući:

- pretvaranje svih zaštitnih mjera na granicama u carinske obveze (carinske ekvivalente) da bi se zatim postupno smanjile (za 36 % u 6 godina, od 1995. do 2000., u odnosu na referentno razdoblje od 1986. do 1988.);
- za posebne proizvode koji ne podliježu carinskom sustavu, uvođenje obveza o „minimalnom pristupu” za treće zemlje otvaranjem carinskih kvota (pri čemu su te kvote krajem 2000. za svaku skupinu proizvoda predstavljale 5 % potrošnje u osnovnom razdoblju od 1986. do 1988.);
- održavanje uvoznih tarifnih olakšica barem na razini od 1986. do 1988. (tzv. „uobičajeni” pristup za posebne proizvode koji ne podliježu carinskom sustavu, uvođenje obveza o „minimalnom pristupu” za treće zemlje otvaranjem carinskih kvota up);
- uvođenje posebne zaštitne klauzule koja stupa na snagu u slučaju prekoračenja gornje granice količine uvoza ili pada cijena uvoza ispod određene granice.

B) Domaća potpora

Sporazumom o poljoprivredi predviđeno je smanjenje obujma potpora ovisno o vrsti pomoći, koja je raspodijeljena u različite „kutije” s obzirom na njezin kapacitet narušavanja poljoprivrednih tržišta.

- „**Narančasta kutija**”, koja se još naziva i „ukupni iznos mjera potpore” (MGS), predstavlja subvencioniranje cijena i pomoć proizvodnji koja nije oslobođena obveze smanjenja. Trebala je biti smanjena za 20 % u razdoblju od 6 godina u odnosu na referentno razdoblje od 1986. do 1988.

- Osim toga, sve članice WTO-a mogu primijeniti „klauzulu de minimis”, koja omogućuje isključivanje postojeće potpore koja iznosi manje od 5 % vrijednosti nekog proizvoda (posebna pomoć) ili vrijednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje (nespecifična pomoć). Za zemlje u razvoju određen je najviši iznos od 10%.
- „**Plava kutija**” sadrži pomoć vezanu uz programe nadzora ponude koji su oslobođeni obveze smanjenja: na primjer, izravnu pomoć koja se temelji na površini i fiksnom prinosu ili se dodjeljuje za određen broj grla (slučaj „nadomjesne pomoći” koju je ZPP odobrio 1992.). Međutim, iznos potpore u okviru ukupnih mjera potpore i pomoći iz plave kutije („cjeloviti ukupni iznos mjera potpore”) za svaki proizvod ne smije premašiti ukupnu potporu dodijeljenu tijekom tržišne godine.
- „**Zelena kutija**” sadrži dvije skupine potpora. Prva se odnosi na programe javnih službi (na primjer istraživanje, osposobljavanje, informiranje javnosti, promidžba, infrastrukture, unutarnja pomoć u hrani ili javne zalihe s ciljem sigurne opskrbe hranom). U drugu skupinu potpora ubrajaju se izravne uplate proizvođačima koji su u potpunosti neovisni o proizvodnji. Uglavnom se radi o jamstvenim programima za prihode i sigurnost (prirodne katastrofe, financijski doprinos države o osiguranju žetve, itd.), programima čiji je cilj prilagodba struktura i programima čiji je cilj zaštita okoliša. Svi oblici pomoći iz zelene kutije, koji su u skladu s okvirom WTO-a, u potpunosti su oslobođeni obveze smanjenja.

C) Izvozne subvencije

Izvozne potpore u razdoblju od 6 godina po obujmu trebalo je smanjiti za 21 %, a u proračunu za 36 % u odnosu na osnovno razdoblje od 1986. do 1990. (osim za goveđe meso: 1986. – 1992.). Europska unija već je dosegla to linearno smanjenje za 20 skupina proizvoda. Za prerađene proizvode primjenjivalo se samo proračunsko smanjenje.

4.12.1. Utjecaj Sporazuma o poljoprivredi na zajedničku poljoprivrednu politiku

Osim internih ciljeva, cilj reforme ZPP-a iz 1992. djelomično je bio olakšati potpisivanje Sporazuma o poljoprivredi u okviru „urugvajskog” kruga pregovora. U stvari, Europska je unija u velikoj mjeri ispunila obveze iz Marakeša.

A) Pristup tržištu

Obveze u vezi s konsolidiranim stopama EU-a odnosile su se na 1 764 carinske stavke. Prosječne konsolidirane carinske pristojbe za prehrambene poljoprivredne proizvode koje su na početku uvođenja bile 26 %, na kraju tog razdoblja nisu bile iznad 17 %. Osim toga, EU primjenjuje nultu ili minimalnu stopu za 775 od ukupno 1 764 stavke. Samo 8 % carinskih stavki ima carinsku stopu veću od 50 %. Te se visoke stope odnose na mliječne proizvode, goveđe meso, žitarice i proizvode od žitarica te na šećer i zaslađivače. Kada je riječ o carinskim kvotama, Europska unija je uvela ukupno 87 kvota, od kojih se 37 zasniva na „minimalnom pristupu”, a 44 na „uobičajenom pristupu”.

B) Subvencionirani izvoz

Devedeset posto subvencioniranog izvoza prijavljenog WTO-u dolazi iz Europske unije. Ipak, treba voditi računa o tome da neke prakse naših glavnih konkurenata (po pitanju pomoći u hrani, kreditiranja izvoza i državnih trgovačkih poduzeća), koje crpe velike iznose, ne podliježu pravilima WTO-a. Osim toga, Europska je unija smanjila taj oblik potpore koji može značajno narušiti poljoprivredne razmjene. Udio povrata novca pri izvozu u proračun za poljoprivredu EU-a (odjel za jamstva Europskog fonda za usmjeravanje i jamstva u poljoprivredi ili Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi iz 2007.) smanjen je s 29,5 % 1993. (10,1 milijarda eura) u Europi s dvanaest članica na 0,3 % (146,7 milijuna) 2012. u Europi s 27 članica. Za neke proizvode iz EU-a, smanjenja su bila obvezujuća: to se posebno odnosi na maslac, repicu, sir, voće i povrće, jaja, vina i općenito na meso.

C) Domaća potpora

Reforma ZPP-a iz 2003. godine koja je odvojila većinu postojećih izravnih potpora, kao i kasnije sektorske reforme, omogućila je prijelaz većeg dijela narančaste i plave kutije u zelenu kutiju (63,8 milijardi eura 2009./2010. za EU s 27 država članica) (G/AG/N/EU/10). „Narančasta kutija”(MGS) značajno je smanjena, s 81 milijarde eura na početku razdoblja trajanja Sporazuma na 8,7 milijardi u razdoblju 2009. – 2010. usprkos proširenjima. Osim toga, „plava kutija” iznosila je 2009./2010. 5,3 milijarde eura.

5. WTO I REPUBLIKA HRVATSKA

Republika Hrvatska je započela s pripremama za pristupanje GATT-u 1993. godine kada je službeno dobila status promatrača, a iste godine započinje postupak učlanjenja s ciljem da Hrvatska postane ravnopravna članica GATT-a, odnosno Svjetske trgovinske organizacije. Prvo je bilo potrebno Tajništvu GATT-a dostaviti Memorandum o vanjskotrgovinskom sustavu Republike Hrvatske koji je sastavljen na temelju smjernica Tajništva GATT-a i čiji je sadržaj morao slijediti te smjernice³⁵.

Nakon dostavljanja Memoranduma i odgovora na pitanja od strane zemalja članica, 1. travnja 1996. godine započinju multilateralni pregovori i održavaju se sjednice Radne skupine u vezi prijema RH u WTO na kojima se razmatrala usklađenost hrvatskog trgovinskog, carinskog, deviznog, poreznog i drugog zakonodavstva s pravilima koja vrijede u ugovorima sklopljenima u WTO.

5.1. Članstvo RH u WTO-u

Hrvatska je 1993. godine dobila status promatrača, da bi 27. listopada iste godine bila uspostavljena Radna skupina za pristupanje WTO-u. Pregovori za članstvo trajali su 6,5 godina. Za to vrijeme Radna skupina za prijam RH u WTO održala je šest službenih i četiri neslužbene sjednice multilateralnih pregovora (usklađen hrvatski pravni sustav s pravilima WTO-a za trgovinsko, carinsko, devizno i porezno područje), te dvadeset sjednica bilateralnih pregovora.

³⁵ Giunio, M. et. al. (1998), Vanjskotrgovinsko, devizno i carinsko poslovanje, Zagreb: Inženjerski biro

Interes za suradnju s Republikom Hrvatskom pokazalo je 19 zemalja članica te su one vodile pregovore s njom. Od rujna 1999. godine Hrvatska je bila zaustavljena u postupku prijama u članstvo WTO, glede suprotstavljenih stavova SAD-a i EU u vezi audiovizualnih usluga³⁶. SAD se zalagala za liberalizaciju, dok je EU zastupala mišljenje o kulturnoj raznolikosti. RH je tražila jednak tretman koji su ostvarile Baltičke zemlje, no SAD to nisu prihvatile iz razloga što Hrvatska nema ugovorom reguliran institucijski odnos s EU, za razliku od Baltičkih zemalja koje su ga imale.

Na osnovi neformalnih prijedloga postignut je dogovor, ali samo u vezi obveza davanja koncesija nakon stjecanja vlasništva ili upravljanja radio i televizijskim postajama te Hrvatska 30. 11. 2000. godine postaje 139. članica Svjetske trgovinske organizacije.

5.2. Uloga WTO-a u gospodarstvu RH

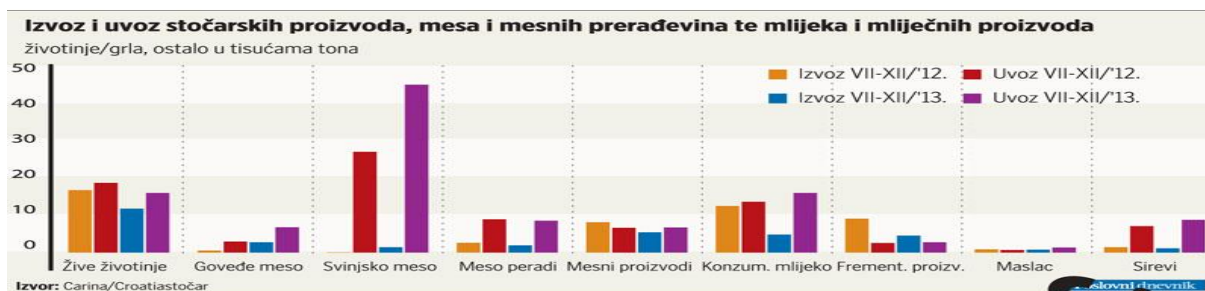
Članstvo u WTO-u jedan je od uvjeta za ulazak u europske integracijske procese, osobito u EU i CEFTA-a što predstavlja jedan od glavnih ciljeva hrvatskog gospodarstva i regionalnog i političkog usmjerenja. Biti izvan sustava WTO-a značilo bi cjelokupan izvoz prepustiti slučaju i dopustiti da se on obavlja ovisno o dobroj volji svakog vanjskotrgovinskog partnera koji može, a i ne mora hrvatskoj robi omogućiti jednak pristup tržištu na način koji se automatski jamči svakoj članici WTO-a³⁷.

WTO i međunarodne gospodarske organizacije jedine mogu omogućiti da se osiguraju vlastitom gospodarstvu jednaki uvjeti te da se ravnopravno uključi u tijekove međunarodne trgovine i konkurentnu borbu na svjetskom tržištu.

Članstvom u WTO-u dolazi do porasta izvoza što je preduvjet za održavanje makroekonomske ravnoteže i za daljnji rast svih drugih realnih pokazatelja gospodarske aktivnosti. Također, RH je članstvom postala dio organiziranog mehanizma rješavanja trgovinskih sporova. Isto tako, privlače se i strana sredstva i ulaganja.

³⁶ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija:Sveučilište u Rijeci

³⁷ Giunio, M. et. al. (1998), Vanjskotrgovinsko, devizno i carinsko poslovanje, Zagreb: Inženjerski biro

Grafikon 1. Izvoz i uvoz stočarskih proizvoda, mesa i mesnih prerađevina te mlijeka i mliječnih proizvoda

Izvor: <https://www.google.hr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=carina%20croatiasto%C4%8Dar>

Graf 1. prikazuje omjer uvezenih i izvezenih količina poljoprivredno prehrambenih proizvoda u 2012. i 2013. godini. Iako je ideja vanjskotrgovinske politike i WTO-a smanjenje uvoza i povećanje izvoza i samim time poboljšanje sveukupne djelatnosti države, Republika Hrvatska je po svim pokazateljima više uvozna nego izvozna zemlja.

Iz tablice 4. možemo vidjeti da Hrvatska pristupanjem u članstvo WTO snižava carinske stope za uvozne proizvode s 9,7% na 6,5%, a nakon prijelaznog razdoblja 2-5 godina na 5,34%, Za poljoprivredne proizvode prosječne carinske stope smanjene su s 33,7% na 25%, da bi se nakon prijelaznog razdoblja od sedam godina smanjile na 16,4%.

Tablica 4. Promjene carina u RH nakon pristupanja WTO-u

vrsta proizvoda	carine prije ulaska u wto	carine nakon ulaska u wto
industrijski	9,7	6,5
poljoprivredni	33,7	25
riba i riblji proizvodi	32,1	15,5

Izvor: <https://www.google.hr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=promjene%20carina%20poljoprivrednih%20proizvoda%20nakon%20ulaska%20RH%20u%20WTO>

U oblasti usluga Hrvatska je značajno otvorila svoje tržište, za audiovizualne usluge odobren je izuzetak od načela najpovlaštenije nacije, te dodatne obveze u područjima audiovizualnih kinematografskih, kazališnih i telekomunikacijskih usluga, uključujući ukidanje poreza na dodanu vrijednost na kinematografske ulaznice³⁸.

RH je tijekom pregovora o prijamu prihvatila gotovo sve prijedloge carinskih stopa "0 za 0" (za proizvode: drvo, igračke, čelik, pivo, papir, metale, poljoprivednu, medicinsku, znanstvenu i građevinsku opremu) i carinske harmonizacije za tekstile (12-14%) i kemikalije (6,5%)³⁹. Također, pristupom WTO-u, RH je pristupila multilateralnom Sporazumu o trgovini civilnim zrakoplovima. Nadalje, od RH se zahtijevalo (kao i od ostalih članica) značajno snižavanje carina u cilju liberalizacije carinske i izvancarinske zaštite, s naglaskom na liberalizaciju tržišta financijskih usluga.

U području usluga RH je značajno otvorila tržište, a glede audiovizualnih usluga slijedila je baltički model kojim je odobren izuzetak od načela naj-povlaštenije-nacije te dodatne obveze u područjima audiovizualnih kinematografskih, kazališnih i telekomunikacijskih usluga, uključujući ukidanje poreza na dodanu vrijednost na kinematografske ulaznice.

S danom prijama u članstvo RH je pristupila WTO višelateralnom Sporazumu o trgovini civilnim zrakoplovima. Pregovori o pristupanju multilateralnom Sporazumu o državnim nabavkama pokrenuti su temeljem zatraženog statusa promatrača od 14. lipnja 1999. godine do veljače 2002. godine.

Prednost pristupanju WTO očituje se prihvaćanjem svjetskog sustava slobodne trgovine, uz smanjivanje carinskih opterećenja, što je dovelo do jeftinijeg pristupa robama iz cijelog svijeta⁴⁰. Hrvatska je morala ukinuti zaštitne protekcioniističke mjere, a uz to su se ubrzano usklađivali odnosi sa susjedima s kojima je zajednički rješavala međusobno otvorena pitanja.

³⁸ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija:Sveučilište u Rijeci

³⁹ Ministarstvo vanjskih i unutarnjih poslova RH, dostupno na: [http://www.mvep.hr/hr/vanjskapolitika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-\(wto\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjskapolitika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-(wto)/)

⁴⁰ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija:Sveučilište u Rijeci

Još jedna prednost jest da je Hrvatska otvorila svoje gospodarske resurse gospodarskim sustavima zemalja članica WTO-a iz cijelog svijeta, odnosno gospodarstvenici iz cijelog svijeta imaju priliku kupovati, prodavati, ali i ulagati u Hrvatsku.

Cilj provedbe takve zamisli jest što više izvoziti, a što manje uvoziti. Drugačije rečeno, cilj je što manje kupovati inozemnu robu, a što više proizvoditi i izvoziti svoju te na taj način podignuti životni standard stanovnika Hrvatske.

Grafikon 2. Pokrivenost uvoza izvozom

Izvor: Eurostat, dostupno na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

Hrvatska je u robnoj razmjeni s inozemstvom u prošloj godini zabilježila, izraženo u kunama, rast izvoza za 1,4 posto, a uvoza za 0,4 posto, dok je izražen u eurima hrvatski izvoz blago povećan, za 0,3 posto, a uvoz smanjen za 0,7 posto. Pokrivenost uvoza izvozom za cijelu prošlu godinu iznosila je 59,4 posto, prema 58,9 posto u odnosu na godinu prije.

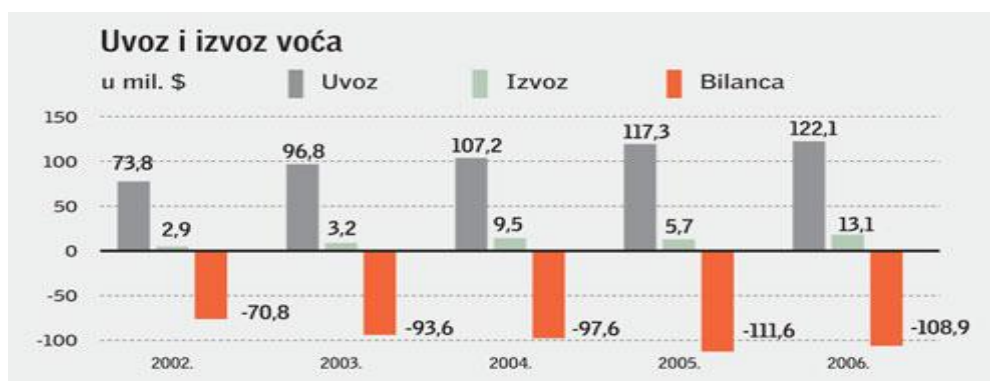
Hrvatski robni izvoz u 2012. godini, izražen u kunama, iznosio je ukupno 72,2 milijarde kuna i bio je 1,4 posto veći nego u 2011. godini. Uvoz je istodobno porastao za 0,4 posto, na 121,5 milijardi kuna. Tako je u 2012. godini zabilježen ukupan vanjskotrgovinski deficit u iznosu od 49,3 milijarde kuna, što je za 1,1 posto manje u odnosu na deficit u robnoj razmjeni u 2011.

Iskazan pak u eurima (uz godišnji rast tečaja eura od 1,1 posto) hrvatski je robni izvoz u 2012. godini iznosio 9,6 milijardi eura ili 0,3 posto više nego u 2011., dok uvoz bilježi pad od 0,7 posto, na 16,16 milijardi eura.

Iskazan u eurima manjak u robnoj razmjeni Hrvatske s inozemstvom u 2012. iznosi 6,55 milijardi eura, što je smanjenje za 2 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Statistički podaci za 2012. godine pokazuje osjetan pad izvoza u nekim od značajnih izvoznih djelatnosti.

Stoga možemo zaključiti (Graf 2.) da je uvoz od 1999. godine padao i onda se opet povećava od 2009. godine. Nužno je razviti način poslovanja da stavimo u funkciju sve raspoložive resurse, podmirimo domaću potražnju te proizvedemo dodatne količine proizvoda za izvoz.

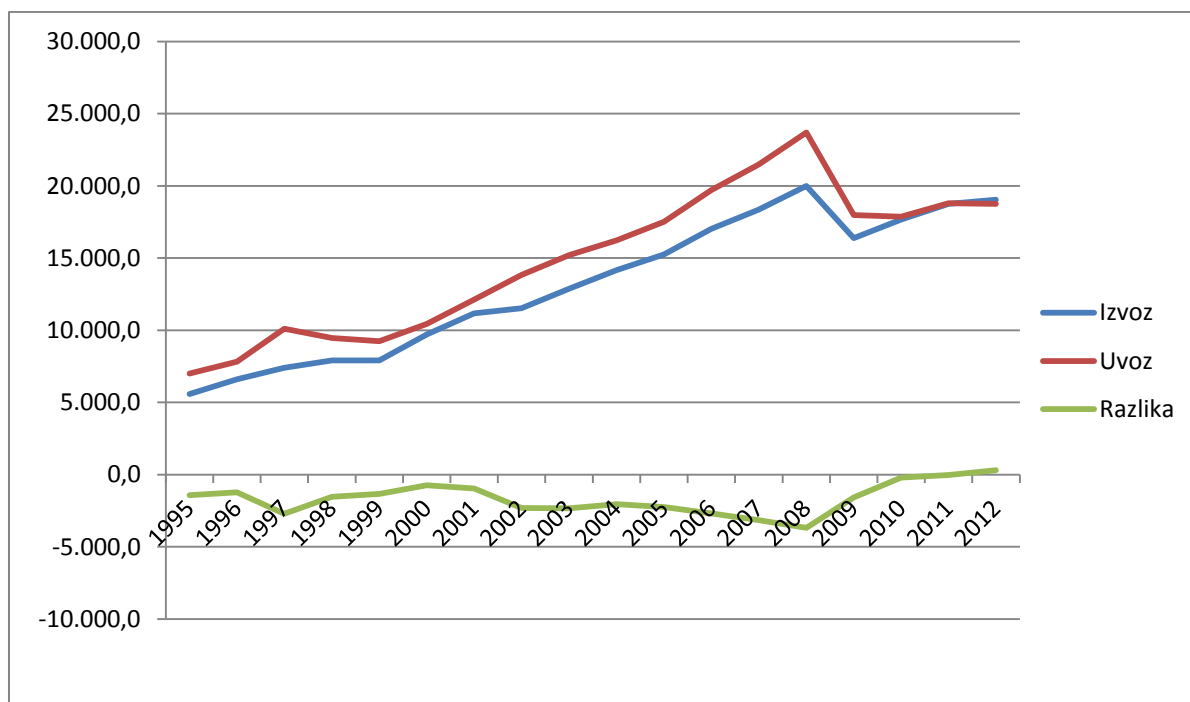
Grafikon 3. Uvoz i izvoz voća

Izvor : <https://www.google.hr/search?q=uvoz+i+izvoz+vo%C4%87a&espv=2&source=lnms>

Osamdesetih godina izvozili smo voća u vrijednosti 350 milijuna, a danas ga uvozimo za čak 170 milijuna eura.

Apsurdno, ali istinito, domaća proizvodnja voća danas pokriva najviše pedeset do šezdeset posto hrvatskih potreba. Jasno je da brzog oporavka hrvatskog voćarstva nema. No, bez podizanja novih nasada, novih voćnih vrsta, suvremenih tehnologija, modernizacije i edukacije te udruživanja voćara teško je očekivati i dugotrajniju ekonomsku moć domaćeg voćarstva, pri čemu i Vlada, znanstvena zajednica, stručnjaci, proizvođači i potrošači moraju preuzeti svoj dio odgovornosti.

Za konkurentnost i održivost voćarske proizvodnje potrebni su i rajonizacija proizvodnog područja, suvremeni matični nasadi te okrupnjivanje parcela.

Grafikon 4. Izvoz i uvoz dobara i usluga RH od 1995. - 2012. godine (u milijunima eura)

Izvor: Eurostat, dostupno na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

Slika 6. pokazuje koliki je odnos izvoza i uvoza roba i usluga u razdoblju od 1995. godine do 2012. godine. Kao što se može vidjeti Hrvatska je više uvozna nego izvozna zemlja. Također, može se vidjeti da je ekonomska kriza s kojom se suočila i Hrvatska, imala utjecaj na uvoz i izvoz. Dolazi do pogoršanja stanja i do sve većeg minusa. No, vidi se poboljšanje u posljednjih par godina. Omjer uvoza i izvoza se s vremenom smanjuje te se 2010. godine gotovo izjednačava, a 2011. uvoz je manji od izvoza što pokazuje poboljšanje Hrvatske platne bilance. Naime, u Hrvatskoj su vladale mnoge nepravilnosti počinjene u političkoj, ali i gospodarskoj sferi. To se u novije vrijeme popravlja jer se vrše učinkoviti načini mijenjanja moralnih, ekonomskih i političkih ostavština te na scenu dolaze novi kadrovi koji, kako se može vidjeti vode poboljšanju Hrvatske gospodarske situacije .

Slika 3. Najveće uvozne i izvozne količine

Izvor : <https://www.google.hr/search?q=uvoz+i+izvoz+vo%C4%87a&espv=2&source=lnms&tbm>

Iako je dugoročni cilj što više izvoziti a što manje uvoziti, podatci nam ne idu u prilog.

U 2012. godini uvezili smo svinjetinu a u Hrvatskoj se farme zatvaraju jer stočari svoje proizvode ipreradevine nemaju gdje plasirati. Isto tako, uvezili smo šećer a imamo dovoljno obradivih površina na kojima bi se mogla posijati sirovina za proizvodnju šećera. Sve su ovo pokazatelji lošeg gospodarskog poslovanja.

5.3. Hrvatska kao dio globalnog sustava i WTO-a

Kao što je već prije rečeno, globalizacija pridonosi povećanju transakcija na svjetskom tržištu pa tako i u RH. Ogromne mogućnosti informatičko-komunikacijske tehnologije su omogućile znatno sniženje troškova poslovanja, a to je ujedno ojačalo interakciju i bržu razmjenu dobara, kapitala, informacija, ideja i znanja povezujući na taj način ljude i procese. Međutim, svijet je drastično podijeljen po stupnju razvijenosti unatoč globalizacijskim procesima. Preko diktatora globalizacije postoje s jedne strane centri svjetske ekonomske moći, a s druge strane, periferija nerazvijenih i siromašnih zemalja.

Hrvatska je tranzicijska zemlja koja je imala velike potrebe za kreditima i zbog toga se našla u situaciji da prodaje svoje vrijedne i utjecajne banke poduzeća, hotele i druge multinacionalne kompanije. Ulaskom u WTO, hrvatsko je gospodarstvo zbog smanjenih zaštitnih carina prepravljeno jeftinijim proizvodima što pobuđuje strah domaćih proizvođača hrane. Budući da Hrvatska nije izdvajala veće svote za potporu i subvencije u poljoprivredi, višim se cijenama (prije ulaska u WTO u RH formirale su se više cijene poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda za 15-20% u odnosu na svjetsko tržište) omogućavalo održavanje vlastite poljoprivredne proizvodnje. Ulaskom u WTO zbog otvaranja tržišta prehrambeni proizvodi su u mnogome pojeftinili. To su u mnogome doprinijeli inozemni trgovački lanci te inozemni kapital koji je bio namijenjen prehrambenih proizvodima⁴¹. Također, ulaskom u WTO dolazi do smanjenja državnih subvencija.

⁴¹ Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija:Sveučilište u Rijeci

Tablica 5. Pregled osnovnih stopa PDV-a

"CROATIASTOČAR" GIU
Zagreb, Ivana Šibla 9

Tab. 30-12-B

PREGLED OSNOVNIH STOPA PDV-A TE PDV NA HRANU
TE POLJOPRIVREDNE INPUTE U EU ZEMLJAMA NA DAN 01. SRPNJA 2012.

Zemlje EU	Stopa PDV-a		
	Standardna	Hrana	Poljopriv. Inputi
Italija	21	4	4
Finska	23	13	23
Švedska	25	12	25
Portugal	23	6	6
Danska	25	25	25
Francuska	19,6	5,5	7
Nizozemska	19	6	6
Njemačka	19	7	7
Španjolska	18	4	8
Austrija	20	10	10
Luksemburg	15	3	3
Irska	23	0	13,5
Belgija	21	6	6
Britanija	20	0	20
Grčka	23	13	13
Prosjek EU-15	21,0	7,6	11,8
Češka	20	14	14
Estonija	20	20	20
Cipar	17	5	5
Latvija	21	21	21
Litva	21	21	21
Mađarska	27	18	27
Poljska	23	5	5
Slovenija	20	8,5	8,5
Slovačka	20	20	20
Malta	18	0	18
Prosjek EU 10	21	13	16
Bugarska	20	20	20
Rumunjska	24	24	24
Prosjek EU 2	22	22	22
Prosjek EU 12	22,6	15,8	18,3
Prosjek EU 27	21,8	11,7	15,0
Indeks EU 15/EU 12	93	48	64
Hrvatska	25	25	25
Srbija	17	8	8
BIH	17	17	17

Izvor podataka: Eurostat

http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf

Tablica 6. Robna razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda između EU članica i RH

"CROATIASTOČAR" GIU
Zagreb, Ivana Šibla 9

Tab. 23-12-B

**ROBNA RAZMJENA 10 OD 24 GRUPE POLJOPRIVREDNO PREHRAMBENIH PROIZVODA
IZMEĐU EU 27 I RH U PERIODU 2007. DO 2011. GODINE**

CT	OPIS	IZVOZ U RH (u mil. €)					Ukupno 07.-11.
		2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	
01	ŽIVE ŽIVOTINJE	93	107	111	103	111	525
02	SVE VRSTE MESA	89	115	123	117	135	579
04	MLIJEČNI PROIZVODI	64	72	57	79	94	366
07	POVRČE	44	49	44	42	48	227
08	VOĆE	59	65	55	54	62	295
19	PROIZVODI OD BRAŠNA I SLASTICE	97	114	108	114	120	553
20	POROIZVODI OD VOĆA I POVRČA	59	60	56	56	54	285
22	ALKOHOL I BEZALKOHOLNA PIĆA	84	77	63	63	82	369
10	ŽITARICE	28	47	15	18	29	137
17	ŠEĆER I KONDITORSKI PROIZVODI	30	35	29	30	31	155
	OSTALI POLJOPRIVREDNI PROIZVODI	428	472	443	467	530	2.340
	UKUPNO POLJOPRIVREDNI PROIZVODI	1.075	1.213	1.104	1.143	1.296	5.831

CT	OPIS	UVOZ IZ RH (u mil. €)					Ukupno 07.-11.
		2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	
01	ŽIVE ŽIVOTINJE	0,9	0,6	0,5	0,7	1	3,7
02	SVE VRSTE MESA	6,7	7,5	6,5	7	9,5	37,2
04	MLIJEČNI PROIZVODI	11	7,7	11	8,2	7,7	45,6
07	POVRČE	3,9	3,3	2,3	2,6	2,9	15,0
08	VOĆE	8,6	8,2	6,6	13	10	46,4
19	PROIZVODI OD BRAŠNA I SLASTICE	19	29	33	36	36	153,0
20	POROIZVODI OD VOĆA I POVRČA	8,4	8	6,5	9,8	13	45,7
22	ALKOHOL I BEZALKOHOLNA PIĆA	22	24	23	30	33	132,0
10	ŽITARICE	40	18	68	50	31	207,0
17	ŠEĆER I KONDITORSKI PROIZVODI	140	104	80	94	130	548,0
	OSTALI POLJOPRIVREDNI PROIZVODI	138,5	145,7	131,6	133,7	141,9	691,4
	UKUPNO POLJOPRIVREDNI PROIZVODI	399	356	369	385	416	1.925,0

CT	OPIS	VANJSKOTRGOVINSKA BILANCA SA HR (u mil.€)					Ukupno 07.-11.
		2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	
02	SVE VRSTE MESA	82	108	116	110	126	542
01	ŽIVE ŽIVOTINJE	93	107	110	102	110	522
19	PROIZVODI OD BRAŠNA I SLASTICE	77	86	76	79	84	402
04	MLIJEČNI PROIZVODI	53	65	47	71	86	322
08	VOĆE	50	57	49	41	52	249
20	POROIZVODI OD VOĆA I POVRČA	51	52	49	46	41	239
22	ALKOHOL I BEZALKOHOLNA PIĆA	61	53	39	33	50	236
07	POVRČE	40	45	42	39	45	211
10	ŽITARICE	12	29	-53	-32	-2,6	-47
17	ŠEĆER I KONDITORSKI PROIZVODI	110	-69	-52	-64	-99	-174
	OSTALI POLJOPRIVREDNI PROIZVODI	47	324	312	333	387,6	1.404
	UKUPNO POLJOPRIVREDNI PROIZVODI	676	857	735	758	880	3.906

Izvor podataka: Eurostat

5.4. Financijski statistički podaci poljoprivrede, šumarstva i ribarstva

Statističke financijske izvještaje iz djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva po završnome računu za 2012. godinu predalo je 140 tvrtki. Najveći udio od 92,1 posto u ukupnome broju trgovačkih društava zauzima biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti povezane s njima. Od ukupnoga broja tvrtki njih 99 ili 70,7 posto poslovalo je s dobitkom, dok je ostalih 41 ili 29,3 posto ostvarilo gubitak. Prihodi su manji za 0,1 posto, a rashodi povećani za 3,7 posto. Ostvaren je negativan financijski rezultat od 6,9 milijuna kuna.

Ukupan broj zaposlenih poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u odnosu na prethodnu godinu smanjio se za 1,7 posto te čini 4,8 posto ukupnoga broja zaposlenih BBŽ u 2012. godini.

Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenome iznosila je 3.434 kuna te je manja od županijskoga prosjeka za 2,7 posto. U 2012. godini ostvaren je gubitak razdoblja u iznosu 9,8 milijuna kuna.

U djelatnosti proizvodnje prehrambenih proizvoda prema službenim podacima FINA-e završne račune predala je 41 pravna osoba, a sedam iz djelatnosti proizvodnje pića. Ukupni prihodi proizvodnje prehrambenih proizvoda iznose 537,9 mil. kuna te su u odnosu na 2011. veći za 2,6 posto. Udio ukupnih prihoda proizvodnje prehrambenih proizvoda u ukupnim prihodima prerađivačke industrije čini 22,4 posto, dok u ukupnim prihodima BBŽ čini 7,7 posto. Proizvodnja pića je povećala svoj prihod u odnosu na 2011. godinu za 18,6 posto, ali u ukupnome prihodu prerađivačke industrije sudjeluje s vrlo malim udjelom.

6. ZAKLJUČAK

Stvaranjem GATT-a, jedan broj zemalja i njihovih vlada, dokazale su postojanje jasne vizije za ostvarenje buduće suradnje koja je bila neophodna da bi se ostvario ekonomski rast i razvitak.

Za gotovo pola stoljeća koliko je GATT postojao, može se reći da je uglavnom uspio ostvariti ciljeve koje su postavili njegovi osnivači i prvi potpisnici. Ali, ako se povuče paralela između životnog ciklusa jednog proizvoda i života GATT-a, onda možemo razumjeti zašto je i sam GATT doživio svoj vrhunac, pa je onda nastanak Svjetske trgovinske organizacije nova prilika da se ostvari sve ono što GATT nije uspio, kao i da se formiraju novi ciljevi za budućnost. Osnivanjem WTO, GATT je transformiran u organizaciju, a njegovo djelovanje značajno prošireno.

WTO je od početka preodređen djelovati kao institucija koja bi trebala poticati i usmjeravati međunarodnu trgovinsku razmjenu na svjetskoj razini. Svjetska trgovinska organizacija je zapravo ustrojena na način da njezina funkcija bude provedba, upravljanje, usmjeravanje te unapređenje ciljeva određenih multilateralnih i plurilateralnih trgovinskih sporazuma, a temeljni cilj je postizanje održivog rasta i razvitka gospodarstva, opće dobrobiti, liberalnog trgovinskog okruženja te doprinos postizanju bolje suradnje u vođenju svjetske ekonomske politike.

Republici Hrvatskoj članstvo u WTO-u je jedan od uvjeta za ulazak u europske integracije, što predstavlja jedan od glavnih ciljeva hrvatskog gospodarstva. Biti izvan sustava WTO-a značilo bi cjelokupan izvoz prepustiti slučaju i dopustiti da se on obavlja ovisno o dobroj volji svakog vanjskotrговinskog partnera koji može, a i ne mora hrvatskoj robi omogućiti jednak pristup tržištu na način koji se automatski jamči svakoj članici WTO-a. Članstvom u WTO-u dolazi do porasta izvoza, što je preduvjet za održavanje makroekonomske ravnoteže i za rast svih drugih pokazatelja gospodarske aktivnosti.

Hrvatska je tranzicijska zemlja koja je imala velike potrebe za kreditima i zbog toga se našla u situaciji da prodaje svoje vrijednosti, kao što su banke, firme, hoteli i slično. Ulaskom u WTO, hrvatsko je gospodarstvo zbog smanjenih zaštitnih carina, preplavljeno jeftinim proizvodima, što pobuđuje strah domaćih proizvođača hrane.

Budući da Hrvatska nije izdvajala veće svote za potporu i subvencije u poljoprivredi, višim se cijenama (prije ulaska u WTO, u RH su se formirale više cijene poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda za 15-20 % u odnosu na svjetsko tržište) omogućavalo održavanje vlastite poljoprivredne proizvodnje. Ulaskom u WTO, zbog otvaranja tržišta prehrambeni su proizvodi pojeftinili a domaća proizvodnja ostala i dalje na istoj razini koštanja.

Zbog toga danas domaći proizvođači odustaju od proizvodnje i bavljenja poljoprivredom, jer smo preplavljeni inozemnim trgovačkim lancima, gdje je hrana jeftinija, te hrvatski proizvodi zbog skuplje proizvodnje teško pronalaze mjesto na tržištu.

Zaključno, mogu reći da Republika Hrvatska ima raspoložive kapacitete za proizvodnju i podmirenje cjelokupne domaće potražnje, ali zbog pogrešnog i zastarjelog sustava proizvodnje su proizvodi skupi i ne pronalaze mjesto do kupaca.

U Hrvatskoj se u velikoj mjeri proizvodi svega po malo a to nije isplativo u sustavu kapitalizma. Kada bi se svaki proizvođač specijalizirao za određenu vrstu proizvodnje, i razvio dobar sustav marketinga te pronašao tržište, bila bi proizvodnja jeftinija, hrvatsko tržište podmireno, a višak proizvodnje bi pronašao mjesto na inozemnom tržištu. Hrvatska ima prirodna bogatstva i dobru klimu, te je kvaliteta proizvoda ne upitna i stoga bi hrvatski proizvodi mogli konkurirati bilo kojoj inozemnoj proizvodnji.

7. SAŽETAK

Vanjskom trgovinom nazivamo cjelokupnu razmjenu robe i usluga između neke zemlje i inozemstva, a krajnji cilj svake zemlje je da se njezina raspoloživa bogatstva iskorištavaju što uspješnije te da se tako poveća proizvodnja, zaposlenost i ukupan standard stanovnika.

Jedna od suvremenih teorija vanjske trgovine je teorija ekonomije obujma proizvodnje koja objašnjava zakon opadajućih troškova i rastućih prinosa na način da tvrdi da će proizvođači povećavati svoju proizvodnju sve dok to povećanje smanjuje prosječne troškove.

Kako bi sustav vanjskotrgovinske razmjene dobro funkcionirao, stvorena je Svjetska trgovinska organizacija.

Svjetska trgovinska organizacija je međunarodna organizacija koja predstavlja institucijski i pravni okvir multilateralnog trgovinskog sustava u područjima carina i trgovine robama, uslugama i intelektualnim vlasništvom. Djeluje u sferi stvaranja pravila međunarodne trgovine, koji su dogovoreni WTO sporazumima s ciljem olakšavanja trgovine između država članica, zatim osigurava, putem pregovora između članica, daljnje procese liberalizacije trgovine te nastoji stvoriti nepristrani sustav, putem kojeg bi se uspješno rješavali nastali trgovinski sporovi.

Osnovana je i službeno je otpočela s radom 1. siječnja 1995. godine. Sjedište Organizacije je u Ženevi (Švicarska), a ukupno broji 153 država članica.

Republika Hrvatska je članica WTO od 30. studenog 2000. godine.

Članstvom u WTO-u dolazi do porasta izvoza što je preduvjet za održavanje makroekonomske ravnoteže i za daljnji rast svih drugih realnih pokazatelja gospodarske aktivnosti. Također, RH je članstvom postala dio organiziranog mehanizma rješavanja trgovinskih sporova. Isto tako, privlače se i strana sredstva i ulaganja.

Još jedna prednost jest da je Hrvatska otvorila svoje gospodarske resurse gospodarskim sustavima zemalja članica WTO-a iz cijelog svijeta, odnosno gospodarstvenici iz cijelog svijeta imaju priliku kupovati, prodavati, ali i ulagati u Hrvatsku.

Cilj provedbe takve zamisli jest što više izvoziti, a što manje uvoziti. Drugačije rečeno, cilj je što manje kupovati inozemnu robu, a što više proizvoditi i izvoziti svoju te na taj način podignuti životni standard stanovnika Hrvatske.

8. SUMMARY

Foreign trade is called overall exchange of goods and services between some country and overseas and ultimate goal of every country is that its available goods are exploited successful and on that way production, employment and standard of living are increased.

One of foreign trade modern theories is economy theory the production volume which explain law of decreasing costs and increasing yields on way that it claims that producers shall increase their production until increase decreases average costs.

In order that system of foreign trade exchange could function, World Trade Organization is created.

World Trade Organization is international organization which presents institutional and legal framework of multilateral trade system in areas of duty, goods trade, services, intellectual property. It acts in sphere of creating rules in international trade, which are agreed by WTO agreements with aim to ease trade between member states. Also it ensure, with negotiation between members, further processes of trade liberalization and tries to create fair system whereby arisen trade disputes would be settled.

WTO is founded and official started with work at 1. January 1995. Headquarters of organization is in Geneva (Switzerland) and in total it has 153 member states.

Republic of Croatia is member of WTO from 30. November 2000.

By membership in WTO there is an increase of export which is precondition for keeping macroeconomic balance and further growth of all other real economy activity indicators. Also, Republic of Croatia by membership become part of organized mechanism for trade disputes solution. At the same time, foreign investments and funds are attracted to Croatia.

Another advantage is that Croatia opened its economic resources to systems of WTO members from all around the world or business people from whole world have chance to buy, sell and invest in Croatia.

Implementation aim of such idea is to export as much as possible and import less as possible. In other words, aim is to buy foreign goods less as possible and produce and export our goods and on that way to raise living standard of Croatian citizens.

9. POPIS TABLICA

Tablica 1. Ministarske konferencije WTO-a	14
Tablica 2. Organizacijski nivoi u strukturi WTO	17
Tablica 3. Postupak pristupanja u članstvo WTO	26
Tablica 4. Promjene carina u RH nakon pristupanja WTO-u	39
Tablica 5. Pregled osnovnih stopa PDV-a te PDV na hranu i poljop. inpute u EU zemljama.....	46
Tablica 6. Robna razmjena poljop.-prehrambenih proizvoda između EU članica i RH	47

10. POPIS SLIKA

Slika 1. Vanjskotrgovinski odnos između poduzeća dviju država	3
Slika 2. Djelovanje WTO-a	29
Slika 3. Najveće uvozne i izvozne količine	44

11. POPIS GRAFIKONA

Graf 1. Izvoz i uvoz stočarskih proizvoda, mesa i mesnih prerađevina te mlijeka i mlječnih proizvoda	39
Graf 2. Pokrivenost uvoza izvozom	41
Graf 3. Uvoz i izvoz voća	42
Graf 4. Izvoz i uvoz dobara i usluga RH od 1995. do 2012. godine	43

12. POPIS LITERATURE

1. <http://www.vecernji.hr/kompanije-i-trzista/tesko-na-zelenu-granu-uvoz-voca-godisnje-nas-kosta-170-mil-eura-518010>
2. http://hr.wikipedia.org/wiki/Svjetska_trgovinska_organizacija
3. [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-\(wto\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-(wto)/)
4. <https://www.google.hr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=svjetsko+tr%C5%BEi%C5%A1te+poljoprivrednoprehrambenih+proizvoda>
5. <http://www.hgk.hr/zk/bjelovar/financijski-statisticki-podaci-poljoprivrede-sumarstvaribarstva-te-prehrambene-industrije-i-proizvodnje-pica-bbz-u-2012-godini>
6. http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.7.html
7. <http://www.poslovni.hr/trzista/od-10-najvecih-u-prehrambenoj-industriji-najvece-povecanje-prihoda-imao-viro-246612#>
8. Ministarstvo vanjskih i unutarnjih poslova RH, dostupno na:
[http://www.mvep.hr/hr/vanjskapolitika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-\(wto\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjskapolitika/multilateralni-odnosi/svjetska-trgovinska-organizacija-(wto)/)
9. [:https://www.google.hr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=carine%20croatiasto%C4%8Dar](https://www.google.hr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=carine%20croatiasto%C4%8Dar)
10. Eurostat, dostupno na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
11. [:https://www.google.hr/search?q=uvoz+i+izvoz+vo%C4%87a&espv=2&source=lnms](https://www.google.hr/search?q=uvoz+i+izvoz+vo%C4%87a&espv=2&source=lnms)
12. : <http://www.dzs.hr/>
13. Ljubomir B., Marijanović G. (1998) Međunarodna ekonomija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
14. Matić, B. (2004) Međunarodno poslovanje. Zagreb: Sinergija
15. Babić M., Babić A. (2003) Međunarodna ekonomija, Zagreb: Tisak
16. Vizjak A. (2007) Svjetska trgovinska organizacija: postanak, ustroj i razvoj, Opatija: Sveučilište u Rijeci
17. Bjelić P. (2002) Svjetska trgovinska organizacija, Beograd: Prometej
18. Giunio, M. et. al. (1998), Vanjskotrgovinsko, devizno i carinsko poslovanje, Zagreb: Inženjerski biro

